

«Беларуская песня» 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 11 (2548) Год L

Беласток, 13 сакавіка 2005 г.

Цана 2,00 зл.

Вельмі важна ведаць свае карані, мінулае, традыцыі. Таксама тое, што перажылося ў дзяцінстве. Гэта аснова, пасля гэта дапамагае...

Цудам у мастацкі гурток

З Малгажатай ДМІТРУК, у дзень адкрыцця выстаўкі ў беластоцкай галерэі „Сподкі”, гутарыць Ганна КАНДРАЦЮК.

— Ці любіш калі называюць Цябе праўнучкай Шагала?

— Ой! гэта было так даўно.

Ну — як мы падобныя? Можна так, што і ён, і я, маем свой уласны свет.

— У Тваім мастацкім свеце вельмі прыступная беларуская праваслаўная вёска, асабліва ў апошнім цыкле „Одпуст”. Ці ён інспіраваны нейкай канкрэтнай мясцовасцю?

— Гэта мой вопыт з часоў дзяцінства, напэўна паўплывалі і вёскі, у якіх я пабывала — гэта Мокрэ, Тапоркі...

— Ёсць такая карціна з конікамі.

— Такое памятаю з дзяцінства, калі з бацькамі прыязджала на одпуст у Падбелле. На пялцы, крыху далей ад царквы, стаялі коні і ўсе мелі завешаны ілбы торбамі з аброкам. Пасля багаслужбы дзедка ішоў запрагаць коніка і мы вярталіся фурманкай у Мокрэ.

— У запрэзентаваным на выстаўцы цыкле „Тутэйшыя”, распазнаю менавіта Тваіх дзядоў з вёскі Мокрэ. Бачу там смерць, хайтуры, самотнасць...

— Дзядулі няма ўжо ў жывых. Але ў „Тутэйшых” апрача смерці і жалобы ёсць таксама любоў, надзея, у канцы дарогі з’яўляецца сабака...

— Бабуля Марыю Нікіцюк ведаю як народную спявачку. Калі летам 1998 года я з моладдзю збірала на Бельшчыне песні, бабуля праспявала нам „Ой, выйду я на той ганок”. Гэтую песню я пачула толькі ў яе доме.

— Бабуля і далей спявае. Яна таксама спецыялістка ў г.зв. мануальных працах. Раней, перад святамі прыходзілі людзі і прасілі, каб яна выражала такія выцінанкі-занавескі. Яна таксама ткала і рабіла на прутках.

— Ці Твае швэдры маюць нешта з яе ўзораў?

— Напэўна ёсць там захапленне такім вясковым стылем нашых бабуль. Там вельмі многа колеру і такіх нестандартных спалучэнняў. Гэта трымаецца ўсё разам — фартушок у гарошкі на спадніцу ў клетачку, да таго блузка ў кветкі, хустка ў нейкія ўзоры, кветкі, камізэлька ў палоскі. Такі стыль мяне інспіруе, ён цікавейшы як вуліца ў Варшаве.

— Тваё захапленне вёскай не толькі святочнае, размаўляем жа на мове продкаў.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Малгажата Дмітрук — нарадзілася ў 1974 годзе ў Бельску-Падляшкім. Закончыла з вылучэннем АДДЗЯЛЕННЕ ГРАФІКІ ў Варшаўскай Акадэміі мастацтваў у 1999 годзе, дзе працуе асістэнтам. З 1995 года супрацоўнічае з эксперыментальнай майстэрняй праф. Дзмітры Малаткова ў Мінску. Займаецца графікай, жывапісам, унікальнай тканінай, праектамі вопраткі, ілюстрацыяй. Лаўрэатка шматлікіх прэмій у Польшчы і за мяжой. Жыве ў Варшаве і ў Бельску-Падляшкім

— Вельмі важна ведаць свае карані, мінулае, традыцыі. Таксама тое, што перажылося ў дзяцінстве. Гэта аснова, пасля гэта дапамагае.

— Як думаеш пра Мокрэ?

— Мне здаецца, што я там была заўсёды, што заўсёды існуе стогодовая хатка маёй бабулі, што заўсёды была вёска. З другога боку — кожны раз адчуваю, быццам я там першы раз. Раблю здымкі, якія ўжо зрабіла раней, лаўлю сябе на тым, што тыя самыя рэчы зноў і зноў мяне цікавяць. А прыязджаю туды ўжо трыццаць гадоў.

— А як мясцовыя людзі ўспрымаюць Цябе, вядомую мастачку?

— Людзі глядзяць на мяне праз прызму маіх бацькоў. Ім важна — які я чалавек.

— Калі Ты пачала маляваць?

— Гэта было, здаецца, у другім класе. Я вучылася ў бельскай „тройцы”. Адночы прыйшоў да нас на ўрок спадар Цесля і стаў набіраць дзяцей у мастацкі гурток. Ён загадаў, каб мы зрабілі малюнкi на заданую тэму, толькі мяне не прынялі за першым падыходам. Прынялі затое майго брата. Мне вельмі хацелася хадзіць на гэтыя заняткі. І калі ён прыходзіў дахаты з новай тэмай, я сядала побач і мы разам малявалі. А пасля,

нейкім чудам, прынялі і мяне ў гэты гурток.

— У Цябе брат-блізнюк. Ці ён таксама пайшоў у бок мастацтва?

— Не, ён стаматолаг, але ён вельмі сябрае з мастацтвам.

— Сярэдняя школа?

— Мама мяне не пусціла ў Супрасль, сказала што там п’юць і кураць. Таму я паступіла ў Бельскі белліцэй. Праўда, спачатку я думала пра музыку, хадзіла яшчэ ў музычную школу ў клас фартэпіяна і кларнета. Пра жывапіс падумала пасля другога класа, тады пачала ездзіць да Лёніка Тарасэвіча.

— Ці дапамог факт, што Ты абітурыентка белліцэя?

— Мабыць, хоць трэба было здаць экзамен, які доўжыўся два тыдні.

— Сённяшняя выстаўка завяршае 2003 год. Зараз Ты ўжо на іншым этапе? Ёсць „Одпуст” з 2004 года. Што далей?

— У чэрвені, разам з сябрамі рыхтую гэтыя гісторыі, як і згаданы „Одпуст” у мультымедычным варыянце, значыць, літаграфіі папоўніць гук, музыка, рух, — словам, дойдучь новыя элементы. З іншых рэчаў — зноў займаюся жывапісам.

Гутарыла Ганна КАНДРАЦЮК

PS. Выстаўка працуе з 3 па 31 сакавіка 2005 г.

Следам Украіны? 2

Зміцер КІСЕЛЬ

Беларускія апазіцыянеры быццам бы не заўважылі, што «аранжавую» рэвалюцыю зрабілі не Юшчанка з Цімашэнкай, а сотні тысяч украінцаў. Яны ж, калі што, могуць ад іх гэтую ўладу і забраць, бо, як сказаў у сваёй інаўгурацыйнай прамове новы прэзідэнт, «Украіна як нацыя здзейснілася». На жаль, на Беларусі ўсё адбываецца наадварот...

Салідарнасць 2

Віктар САЗОНАЎ

Бяда беларусаў не ў тым, што яны занадта рахманья. Гэта казкі. Агрэсіі ў нашага чалавека хоць на базар нясі. А вось салідарнасці, не тое што бракуе — няма. Той салідарнасці, якая аб’ядноўвае вакол галоўных ідэалаў, якая прынясе ўзаемападтрымку і ўзаемадапамогу. Якая дазволіць не толькі змагацца за свае правы, але і дамагацца іх...

Граем, бо любім 5

Славамір Лукша: У маім бацькоўскім доме мала гаварылася па-беларуску, больш па-польску. Калі я ў першы раз заехаў да бацькоў мае жонкі, дык яны аж жажнуліся, за каго яна надумалася выходзіць! Але беларуская песня бадзёрая, мілагучная — яна пацягнула мяне за сабою. І такая ж самая песня ляпей гучыць па-беларуску чым па-польску...

Цвёрдыя гаспадары 8

Аляксей МАРОЗ

— Спачатку ў нас думалі, што ў Польшчы будзе праўленне нахшталь санакцыянай улады. У Расію выехалі тыя, якія апасаліся польскай улады і малазямельныя. Яны спадзяваліся, што за мяжой будуць лепш жыць. Адзін наш сялянін пасля прыходу савецкіх войск разрубаў галаву помніку Пілсудскаму, а пасля выехаў у Расію апасаючыся пакарання польскімі ўладамі...

Сляпыя з Гайнаўкі 9

Марта БЯГЛОК

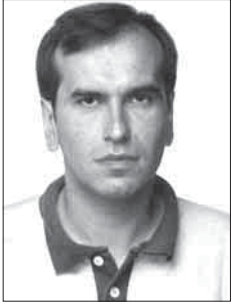
Калі я ўвайшла ў сваю хату, прыкмеціла, што нічога тут не змянілася. Маці заўсёды паводзіла сябе абывакава, а бацька пакінуў яе, калі яна сказала яму, што я з’яўлюся на белы свет... У кожным разе я падумала, што магу тут крыху пажыць. Аднак, я не магла доўга сузіраць мой „дом” і вельмі хутка рушыла ў „цэнтр”...

Беларускія баксёры 10

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Заснавальнікам айчыннага боксу лічыцца Уладзімір Коган. Першая секцыя была адчынена ў 1920-м у Барысаве. А самыя славуць традыцыі мае віцебская школа боксу. Першым у савецкую зборную прабіўся...

Няздольныя аб'яднацца

Украіна аранжавая рэвалюцыя дала новыя ідэі для актывізацыі беларускай апазіцыі. Ужо два месяцы палітыкі аналізуюць вопыт паўднёвых суседзяў, шмат хто ездзіў на «Майдан Незалежнасці» і дзеліцца сваімі ўражаннямі. Усе разважаюць, чаго не дастае беларусам і што неабходна зрабіць, каб нарэшце дэмакратыя перамагла на Беларусі. Аднак пакуль ніхто з тых, хто прэтэндуе на ролю правадыра народа да шчасця, не заўважае (дакладней упарта не хоча заўважаць) таго, без чаго ніякія змены на Беларусі да нармальнасці немагчымы. Таго, што заўважыў народны паэт Ніл Гілевіч. «Паперадзе ўсіх апазіцыйных сіл — у сэрцах, у думках і ў калонах пад бел-чырвона-белымі — павінна ісці Беларусь, а не „Ізбірыце мяня, і я вам дам такую жыццё!“ Адзін ужо даў».

Гэта словы з артыкула Ніла Гілевіча «За што змагаемся?», які быў надрукаваны 14 студзеня ў «Народнай волі» — газеце, якая па сутнасці засталася адзіным масавым незалежным выданнем на Беларусі (калі тыраж у няпоўных трыццаць тысяч на дзесяць мільёнаў насельніцтва можна лічыць масавым). Аднак іншыя газеты або закрыты ўладамі, або іх тыражы значна меншыя чым колькасць працуючых на якім-небудзь вялікім прадпрыемстве Гродна ці Мінска. Таму апазіцыя выкарыстоўвае гэты апошні рупар галоснасці, каб данесці свае думкі да грамадства. Але ніхто з лідэраў апазіцыі і палітолагаў, якія амаль штодзённа друкуюцца ў «Народнай волі», не падтрымаў паэта, які не абверг яго думку. Затое амаль усе пішуць пра даўно зразумелыя і вядомыя рэчы, што, маўляў, выбарчы закон у Беларусі павінен змяніцца, ці хаця б выконвацца, што трэба спыніць ціск улады на незалежныя СМІ, што апазіцыі трэба аб'яднацца вакол адзінага прэтэндэнта на прэзідэнцкую пасаду і г.д. Усё правільна і ўсё ўжо даўно нагнала аскаму. Вось толькі, як гэты зрабіць канкрэтна не кажа ніхто.

Беларускія апазіцыянеры быццам бы не заўважылі, што «аранжавую» рэвалюцыю зрабілі не Юшчанка з Цімашанкай, а сотні тысяч украінцаў. Яны ж, калі што, могуць ад іх гэтую ўладу і забраць, бо, як скажаў у сваёй інаўгурацыйнай прамове новы прэзідэнт, «Украіна як нацыя здзейснілася». На жаль, на Беларусі ўсё адбываецца наадварот. Вінавата ў гэтым не толькі

ўлада, а і апазіцыя. Нашы дэмакраты зараз хочуць ісці ўкраінскім шляхам. Нават пачалі колеры будучай рэвалюцыі выдумляць: то «васільковы», то «рамонавы», можа хутка з'явіцца яшчэ які «бананавы». А што! Апелісны на Украіне не растуць, а ўкраінцы выбралі колер гэтай паўднёвай садовіны. Калі пераймаць, дык усё. Толькі чамусьці не галоўнае.

Украіна выбрала Украіну! А не «ліберальнае, надэтнічнае, сацыяльна арыентаванае рынком гасударства», як нядаўна пісаў у той жа «Народнай волі», у сваіх настальгічных успамінах адзін з заснавальнікаў «Гражданской партыі», якая пасля ўвайшла в «Об'единённую гражданскую партию». Для мяне няма ніякага сумніву, каб у свой час Кучма правёў рэфэрэндум, на якім змяніў украінскі сцяг на былы савецкі — у Кіеве адбылася б не «аранжавая», а «жоўта-блакітная» рэвалюцыя.

Яшчэ адна забавя беларускай апазіцыі — стварэнне новага грамадскага аб'яднання. Іх ужо ці не больш чым актывістаў тых аб'яднанняў разам узятых, бо ўваходзяць у шматлікія арганізацыі амаль адны і тыя ж людзі. На пачатку года заявіў пра сябе рух «Защитники отечества», які на думку арганізатараў павінен згуртаваць былых і сённяшніх супрацоўнікаў міліцыі, пракурорскіх работнікаў, супрацоўнікаў КДБ. Сыходзячы з назвы і з таго, што прэмія імя былога міністра ўнутраных спраў Юрыя Захаранкі «С открытым забралом», зацвярдзенне якой было адным з першых пастаноў штаба руху, будзе ўручацца ў «День защитника отечества», гэты значыць у чарговы гадавіні руху будзе «заціцаць отечество», а не абараняць айчыну. Ну і чырвоны сцяг ім у рукі!

19 лютага ў друку з'явіўся зварот да беларускага народа з заклікам стварыць чарговы рух пад назвай «Воля народа»; пад ім, між іншым, стаяць подпісы Ніла Гілевіча, Алега Лойкі, Вольгі Іпатавай, Генадзя Лыча і іншых вядомых сваімі патрыятычнымі поглядамі людзей. Не ведаю як складаўся гэты зварот, але ўпэўнены, што менавіта дзякуючы гэтым людзям у ім ёсць словы пра вынішчэнне беларускай мовы і культуры сённяшнім рэжымам. Аднак гэты праблема ў звароце стаіць на адным з апошніх месцаў сярод прычын, дзеля якіх арганізатары вырашалі стварыць свой рух. Не хачу «каркаць», але думаю, што і з гэтага нічога не атрымаецца, бо беларусы ў цяперашнім стане няздольныя аб'яднацца.

Зміцер Кісель (Гродна)

Кожнаму сваё

На плошчах буйных беларускіх гарадоў зноў не спакойна. Прадпрымальнікі працягваюць настаіваць на адмену падатку на дабайленую вартасць. На рынках практычна нікога няма. Падатак за сакавік гандляры плаціць адмовіліся. Чарговы ўсплеск актывізацыі адной групы насельніцтва. Адно. Усё астатняе як і раней. Працуюць крамы, ідуць на працу людзі, якія яе маюць, ездзяць аўтобусы, маршруткі, таксі... Іншых гэтая праблема як бы і не тычыцца. Нават тыя гандляры, якія яшчэ зусім нядаўна перакрывалі машынамі дарогу Гродна — Беласток і патрабавалі, каб ім дазвалялі купляць страхуючку ў Польшчы, на гэты раз мітынгаваць не пайшлі. Так, як не пайшлі іх падтрымліваць некалі тыя, што мітынуюць зараз. Вось так, паасобку, ужо адмітынгавалі хіба ўсе беларусы (акрамя калгаснікаў — у тых напэўна няма праблемаў). Чагосьці дамагаліся некалі таксісты, рабочыя, хатнія гаспадыні, беспрацоўныя... Але неяк вось так — кожны за сваё. І хоць нічога не выйгралі такім сцэнарыем — усё адно паасобку.

Уладу такі сцэнарый задавальняе. Яна нават не ўсюды хоча разганяць такія акцыі. Бо не баіцца. Бел-чырвона-белы сцягоў няма, значыць няма і пагрозы для гэтай улады. Так, дзіцячая гульня, а не пагроза. Заўтра пойдзе працаваць адзін, не вытрымае. Праз месяц усе будуць як міленькія. А ў каго ёсць час, дык гэта ва ўлады. Яна пачакае. У гандляроў і тавар псуецца, і грошы праядаюцца. Рама ці позна здадуцца. Чаго іх баяцца. Хай мітынуюць. Бяссплатны цырк найўных грамадзян.

У Гродне кіраўнік горада нават выходзіць тлумачыць людзям, як ім лепш дэклараваць гэты падатак. Кажуць, што падаткавая інспекцыя амаль што на слова будзе верыць гандляру, і браць у таго столькі грошаў, колькі той скажа. Складаецца такое ўражанне, што кіраўніцтва вучыць дробных прадпрымальнікаў як ашукаць дзяржаву. Але хто каго ашуквае — вядома.

Прадпрымальнікі крыўдуць, што іх не падтрымліваюць іншыя людзі,

і нават не задумваюцца, што і яны іншых не падтрымлівалі. І што горш — ужо забыліся пра тых, хто яшчэ нядаўна быў побач, змагаўся за правы прадпрымальнікаў, рызыкаваў і дарызыкаваўся. Гандляры ўвесь час скандуюць, каб ім адмянілі гэты пракляты падатак на дабайленую вартасць, а воклічы «Свабоду Іваноўскаму!», ці яшчэ каму свабоду, чуюцца ўсё радзей. Як кажуць, каго забралі — таго і праблема. А між тым, таго-сяго кожны раз караюць. Ды выбіраюць не абы-каго. Ведаюць каго зрабіць вінаватым. Апошні раз затрымалі прадпрымальніка, але якога. Кіраўніка гродзенскай філіі пазбайленага рэгістрацыі праваабарончага цэнтара «Вясна» Міколу Лемяноўскага. Яшчэ і журналіста прыхапілі, Андрэя Пачобута, які актывіна асвятляе ў друку гэты падзеі. Чакаюць яны зараз суда. Цікава, ці доўга іх прозвішчы будуць, не тое што выкрыкваць, але хоць памятаць тыя, хто сёння крыўдуе, што іх не падтрымалі масава грамадзяне-непрадпрымальнікі.

Бяда беларусам не ў тым, што яны занадта рахманьня. Гэта казкі. Агрэсіі ў нашага чалавека хоць на базар нясі. А вось салідарнасці, не тое што бракуе — няма. Той салідарнасці, якая аб'ядноўвае вакол галоўных ідэалаў, якая прынясе ўзаемападтрымку і ўзаемадапамогу. Якая дазволіць не толькі змагацца за свае правы, але і дамагацца іх. Але ж дзеля гэтага неабходна зразумець, што змагацца трэба не толькі за тое, што цябе турбуе, але і за тое, што дапакло іншаму. Не толькі за сваё, але і за агульнае. Увогуле — за праўду.

Вельмі шмат цяпер разважаюць пра ўкраінскую «аранжавую рэвалюцыю». Не з-за падатку на дабайленую вартасць выйшлі людзі на майдан. А за нешта значна большае, да якога зніжаныя падаткі і клопаты дзяржавы пра свой народ прыкладуцца самі па сабе.

Калісьці ў Беларусі людзі, якім нехта рызыкаваў свабодай і жыццём дамогся права на прадпрымальніцкую дзейнасць, сталі зарабляць грошы. Яшчэ быў бел-чырвона-белы сцяг. Калі яго мянялі, гэтыя, ужо дастаткова замужныя людзі, на папярэджанне, што мяняецца ўсё, не толькі сцяг, адказалі: «Мы політыкай не интересуемся. Не вмешивайте нас в это. Занимайтесь чем хотите, а мы будем зарабатывать деньги».

Сёння яны пытаюцца, чаму іх так мала на плошчы. І па-ранейшаму праходзяць на мітынг без сцягоў. Кожны сам за сябе. Як кажуць: «Адзін Бог за ўсіх».

Віктар Сазонаў (Гродна)

Вачыма еўрапейца

Метраполія?

Падляшскія палітыкі і самаўрадаўцы ашарашаны. У Нацыянальным плане развою на 2007-2013 гг. Беласток не трактуецца як метраполія, а толькі як горад з шанцамі на метраполію. Беластоцкія радныя выказалі пратэст у гэтай справе. Падобнае зрабіла ўправа Падляшскага ваяводства. Далучыліся падляшскія парламентарыі. Управа ваяводства заявіла: «Беласток — гэта найдынамічнейшы цэнтр на ўсходняй сцяне з растучай папуляцыяй. Ён — транспартны цэнтр на шляху І Транс'еўрапейскага транспартнага калідора, які з'яўляецца камунікацыйным вузлом, раздзя-

ляючым транспартны рух з Паўночнай Еўропы на захад і поўдзень Еўропы ды з усходу ў Заходнюю Еўропу. Сталіца Падляшскага ваяводства гэта таксама моцны акадэмічны цэнтр, які выходзіць сваёй дзейнасцю на абшары суседніх ваяводстваў ды Літвы і Беларусі».

Вядома, факт непрылічэння Беластока да метрапольных цэнтраў азначае, што сталіца рэгіёна можа атрымаць адпаведна меншыя грошы. Большыя сродкі будуць накіраваны ў гарады (якраз метраполіі), у якіх шанцы інвестыцыйнага ці цывільзацыйнага развою значна большыя, ёсць у іх ужо інфраструктура ды заплечка іншага тыпу. На перашкодзе ў прылічэнні Беластока да групы метраполіі стаіць некалькі вымерных фактараў, як хоць бы замалы лік жыхароў. Тое камунікацыйнае палажэнне, на якое спасылаецца ваяводская ўправа, гэта толькі тапаграфічна-геаграфічная ўява, без ніякага перакладу на хоць бы фактычны стан дарог, які вынікае з таго ж камунікацыйнага вузла. А наконце моцна ўплываючага акадэмі-

нага цэнтра тут таксама можна сумнявацца. Люблін, які распаложаны таксама на ўсходняй сцяне, славуць, напрыклад, Каталіцкім люблінскім універсітэтам, вядомым усяму свету навуковым цэнтрам. Таксама і Ольштын не мусяць саромецца сваіх вышэйшых школ. Уплыў беластоцкіх вучэльняў на Літву і Беларусь таксама моцна перабольшаны. У гэтых краінах свае вучэльні, з намага большымі навуковымі дасягненнямі, як Гродзенскі ці Віленскі універсітэты.

Владзімеж Цімашэвіч (гадамі падляскі дэпутат і ваяводскі радны), прыгадаў, што аб метрапольным характары горада ў значнай ступені вырашае факт, ці мае яно самастойны універсітэт, цэнтр публічнага тэлебачання і аэрапорт. Справа пабудовы аэрапорта ўсё яшчэ дзеліць зацікаўленых і незалежна ад некаторых дэкларацый, што стартавая паласа можа быць хутка гатовая, нічога не паказвае на тое, што сапраўднае лётнішча ўзнікне хутчэй чым праз 10-15 гадоў.

Метрапольны маштаб горада гэта, аднак, не толькі лік жыхароў і інфраструктурныя

ўмовы. Да жыцця ў метраполіі мусяць даспець перш за ўсё ягоныя жыхары так, як казаў адзін рокавы спявак у Варшаве, каб магчы ў горадзе згубіцца і належна знайсціся. Беласток усё ўспрымаецца ў Польшчы як абаронца маралі і цэнзар каштоўнасцей. Не ўмее прыцягваць, мае мала што запрапанаваць пачаўшы ад помнікаў да паслуговай базы. Тут усё неахвотна інвестуецца, пры невялікім удзеле мясцовай улады. Амбіцый паасобных людзей пляжацца нейкім магільным спосабам і часта прымушаны яны да ўцёкаў у глыб краіны ці за мяжу. Чарговыя самаўрадавыя ўлады не стварылі прыязнага клімату, спрыяльнай аўры. І справа не так у вызначэнні бульвара ў тым ці іншым месцы. Дзякуючы самому «дэптакту» пасярод горада Беласток не стане практычна метраполіяй. Да гэтага таксама не давядзе пабудова аэрапорта. Хтосьці ўрэшце мусяць бы захачецца у той Беласток злятаць і не для таго, каб паўзірацца на чарговыя акцыі маралістаў супраць мастацтва ці аўталострацыйных спектаклі беластоцкіх самаўрадаўнікаў.

Мацей Халадоўскі

На XII Фестывалі „Беларуская песня”, які прайшоў 5 сакавіка ў Беластоку, усе былі задаволены...

Поўная зала палітыкаў

„Спадчына” з Маладзечна

„Лучына” — Беласток

Ганаровы патрон фестывалю В. Цімашэвіч (якога прысутнасць яшчэ перад фестывалем выкарысталі беластоцкія медыі, дарваўшы яго ў праходзе цераз святліцу ў бліц-брыфінгу, задаўшы пытанні наконт найгарачых спраў польскай палітыкі ды... „Нівы”), у сваім уступным выступленні спаслаўся на справы не звязаныя з фестывалем, а на закон аб меншасцях — „разумнае, спелае права, якое

канцэрт песняй „Радзіма мая дарагая”). Міністр культуры ў сваю чаргу красамоўна пытаўся: „Czymże jest Europa?” Прыгадаў ён, што цютай Еўропы ёсць ушанаванне адменнасці, не уніфікацыя, а ўзгадоўванне тае адрознасці еў-

Гайнаўскага дома культуры, „Крыніца”, „Распяваны Гарадок”, маладзенькія „Каласкі” ды гайнаўская „Знічка”, магутныя „Куранты”, вярнуўшыся „Белы сон”, натуральныя і высокамастацкія Люба Гаўрылюк і Ала Каменская, Марыя Хіліманюк, ды зноўку моладзь — „Лучына”, „Art Pronar Big Band” (з Нарвы), „Прымакі”, „Лідэр”... З аднаго бо-

го яе песні будуць голасам душы. Гродзенскае тэлебачанне, якое прыбыло на беластоцкі фестываль беларускай песні, у асобе ўпарта расійскай журналісткі распытвала псянярку па-руску, а тая прыгожа, беспамылкова і не менш упарта адказвала па-беларуску. Проста, не выпадала ёй іначай. Дарэчы, мелася ўражанне, што „легальным журналістам” з РБ беластоцкае свята здалося нейкім дзівам. І энтузіязм слухачоў, і кнігі раскладзеныя на століках, і ўвогуле прысутнасць нейкіх беларусаў у Польшчы...

Накрунула найбольш слухачоў Анжаліка Агурбаш...

Фота ІААННЫ ГОСЬЦІК

рапейскіх народаў, якая ў выніку дае плён багацця культур (міністр культуры ўстанавіў узнагароду хору „Крыніца”). Міністр культуры Беларусі Леанід Гуляка назваў, за беларускім прэм’ерам Сяргеем Сідорскім (віншавальны ліст ад урада РБ) „знакавай падзеяй і для Беларусі” і „ўнёскам у нацыянальную скарбонку беларускай культуры”.

рэгульнае адносіны дзяржавы з нацыянальнасцямі”. „Карыстайцеся гэтым законам, гэтымі свабодамі, — заклікаў, — а традыцыя хай не будзе толькі традыцыяй” (уручыў ён сваю ўзнагароду хору беластоцкай політэхнікі „Паліфанія”, які пачаў

Сапраўды, фестываль здаўся вялікамаштабным святам, на якім выступілі прафесіяналы і аматары, якіх выступленняў не пасароміліся б сцэны большых метраполій. Знакамітыя „Васілёчкі”, „Маланка”, сталыя „Цаглінікі”, „Арэшкі”, хор

ку можна сказаць — знаёмых ўсе твары, вядомыя амаль усе песні, але, гледзячы на публіку, відаць, што азваваюцца тыя нашы песні ў іх душах, што словы ведаюць нават і дзеці.

Накрунула найбольш слухачоў Анжаліка Агурбаш (Ліка Ялінская), якая выступіла на фестывалі па дарозе ў свет (назаўтра мела быць у Ізраілі), прадстаўніца Беларусі ў наступным Еўрабачанні. І на сцэне, і на прэс-канферэнцыі выступіла яна як беларуская гарачая патрыётка, якая прадстаўляе радзіму. Анжаліка, „апошняя каралева прыгажосці СССР”, цяпер найпрыгажэйшая жонка Расіі (выйшла замуж за рускага грэка Міколу Агурбаша), маці траіх дзяцей (наймалодшаму — паўгода), разлічвае на галасы ў конкурсе Еўрабачання ўсіх тых, для ка-

Міра Лукша

Канцэрт удастоілі маршалак Сейма РП (патрон фестывалю) Владзімеж Цімашэвіч, міністр культуры РП Вальдэмар Дамброўскі, міністр культуры РБ Леанід Гуляка, віцэ-міністр замежных спраў РБ Аляксандр Міхневіч, паслы РБ у РП Павел Латушка ды РП у РБ Тадэуш Пяўляк, сенатар Сяргей Плева, дэпутаты Яўген Чыквін, Генавефа Вісьнёўская, Барбара Цірук, Аляксандр Чуж, ваявода Марэк Шталінскі, віцэ-ваявода Ежы Паўяновіч, падляшскі маршалак Януш Кшыжэўскі, старшыня Сейміка Збігнеў Кшывіцкі, консулы РБ і РП, прадстаўнікі міністэрстваў, урадаў, самаўрадаў усіх ступеняў, духоўныя асобы на чале з епіскапам Іакавам. Зачыталіся прывітальныя лісты мінш. ад беларускага ўрада, „Радзімы”, ліст ад мітрапаліта Савы, які назваў фестываль беларускай песні святам спакою і любові ды спаслаў на ўсіх удзельнікаў Божае блаславенства.

Выканаўцы з розных калектываў

В. Цімашэвіч, В. Дамброўскі, Л. Гуляка, П. Латушка

Фота ІААННЫ ГОСЬЦІК

Сухія таполі

Расла сабе таполя пры дарозе і вырасла высокая. Год-два таму засохла. Стаіць яна блізка скрыжавання вуліц у Новым Ляўкове (Нараўчанская гміна). Тут цэнтр вёскі. Тут жа і бензастанцыя. Самаходаў ездзіць многа. Час ад часу з дрэва падаюць на дарогу абламаныя ветрам галіны. Упала ля дрэва зламаныя напорыстым ветрам яго верхавіна. Злятае на зямлю сухая, злушчаная кара.

Жыхар Ляўкова Канстанцін Целушэцкі патэлефанаваў у Гмінную ўправу ў Нараўку, каб зрэзаць сухастой, бо ён пагражае бяспечнаму дарожнаму руху. Там даведаўся, што трэба яму напісаць прашэнне. А паколькі гэтая таполя знаходзіцца пры ваяводскай дарозе, дык прыйдзеца пачакаць дазволу ваяводскіх дарожных улад.

К. Целушэцкі не з'яўляецца ні солтысам, ні радным. Ідучы вуліцай здалёк абмінае сухую таполю. Вось радны мог бы сказаць, каб ссеклі таполю, падчас сесіі Рады гміны. Тады заносіць заяву ў працякол і накіроўваюць яе ў адпаведныя ўстановы для разгляду. Службова. Мог бы зрабіць гэтак солтыс. Мог бы...

Узняў гэтую тэму наш рэдакцыйны супрацоўнік і асабіста паехаў у Гміннае ўпраўленне ў Нараўцы. А там і войт, і сакратар параілі яму... напісаць заяву ў Падляшскае праўленне ваяводскіх дарог у Беластоку на адрас, які падаем усім зацікаўленым асобам: Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkiej, 15-620 Białystok, ul. Elewatorska 6. Быццам бы гэтая справа не для гмінных улад. Бо і дрэва тое знаходзіцца пры дарозе не ў Нараўцы, а недзе ў Новым Ляўкове. Што ж, не наш клопат...

Дык так і стаіць, пакуль што, тая сухая нікому непатрэбная таполя. Будзе моцны вецер, тады лопне. Каб толькі абышлося без нешчаслівага выпадку. А ну яго...
(мох)

Перадвыбарчы бум

Яшчэ парламент не аб'явіў самароспуску, урад прэм'ера Бэлькі не склаў дымісію, а ўжо правыя палітычныя групоўкі пачалі нахабную перадвыбарчую кампанію, хутчэй нападкі, супраць левіцы. Крычаць яны, што ўсё мусіць адбыцца паасобку — парламенцкія выбары, рэферэндум аб прыняцці еўрапейскай канстытуцыі і прэзідэнцкія выбары. Правыя партыйныя групоўкі не звяртаюць увагу на тое, што калі будзем галасаваць асобна, дык абудзецца гэта велізарным коштам для нашай і так збяднелай ужо дзяржавы. Не цікавіць іх вялікае беспрацоўе ў краіне, лёс бяздомных людзей і збяднелых пенсіянераў, якім цяжка зводзіць канцы з канцамі. Прынялі закон аб сацыяльным мінімуме на ўзроўні 320 златаў, а вазьмі ты, чалавеча, за іх пражыві — гэта ж няпоўныя 10 златаў у дзень, а тут трэба яшчэ заплаціць рахункі за электраэнергію, тэлефон, кватэру, а на вёсцы купіць дровы ці вугаль, каб абагрэць хату.

Мікалай Лук'янюк

Адпачываюць і лечацца

У рэабілітацыйным кабінце Яўгеніі Навіцкай побач ручнога масажу знаходзіцца многа прыладаў. Карыстаюцца імі пацыенты

Штораз больш жыхароў Гайнаўкі і навакольных вёсак прыязджаць на масажы і рэабілітацыйныя працэдурны з прымяненнем сучасных прылад да Яўгеніі Навіцкай з Арэшкава. Яе кабінет наведваюць жадаючыя пахудзець і аслабіць напружанне ад стрэсу. Большасць турыстаў, якія наведваюць агратурыстычную кватэру спадарства Яўгеніі і Анатоля Навіцкіх, таксама карыстаецца масажамі. Польшкія і замежныя госці цікавяцца Беларускай пушчай, беларускай культурай і праваслаўным веравызнаннем.

— Да змены прафесіі прымузіла мяне хвароба, — кажа Яўгенія Навіцкая, якая раней працавала настаўнікам-бібліятэкарам у Падставовай школе ў Арэшкаве. У 2000 годзе яна скончыла Школу рэабілітацыі і масажу і ў наступным годзе адчыніла кабінет. Спачатку яе рэабілітацыйныя паслугамі зацікавіліся жыхары Гайнаўкі. Пасля на масажы пачалі прыязджаць жыхары вёсак, пакутуючыя ад болю ў пазваночніку.

— Найбольш мяне цешыць, калі бачу рэзультаты сваёй работы. Я вельмі радуся, калі пасля серыі масажу у маіх пацыентаў папраўляецца здароўе. Старэйшая сялянка, якая доўгі час ляжала ў ложку пасля траўмы, прыняла 20 масажу і стала хадзіць па хаце з палкай. Іншыя асобы, якім трэба было б доўгі час лячыць хваробы пазваночніка, маглі вяртацца да працы ўжо пасля масажу, — гаворыць спадарыня Яўгенія. — Тых хворых, якім цяжка перамяшчацца, я наведваю дома. Калі ім здароўе папраўляецца, прыязджаюць да мяне ў кабінет. Аднак яшчэ цяжка пераканаць васкоўцаў да лячэння з прымяненнем масажу.

Чыноўнікі з Гайнаўкі, якія прыязджалі з экскурсіямі ў рэабілітацыйны кабінет, запрапанавалі Навіцкім пашырыць дзейнасць на агратурыстычныя паслугі. Спачатку выдзелілі яны пакой у сваім вялікім мураваным доме для турыстаў і далі інфармацыю аб кватэры на павятовай інтэрнэт-старонцы. Першым турыстам пашырэнне дыяпазону пас-

луг спадабалася. Маглі яны свабодна карыстацца кухняй, многія рашаліся прымаць масажы. Пасля ў кватэры выдзелілі асобны пакой з ваннай. Зараз Навіцкія перабудоўваюць лесвіцу на другі паверх, які поўна-

Турысты могуць пераначаваць і адпачыць у гасцінным пакоі

цю прыстасоўваюць для патрэб турыстаў — у большасці пакояў будуць свае ванныя. На першым паверсе рыхтуюць пакой для інвалідаў.

Некаторыя турысты прыязджаюць у Арэшкава пастаянна. Госцям з Варшавы і іншых рэгіёнаў Польшчы падабаецца Беларускае пушча, якая раскінулася непадалёк ад вёскі. Турысты заходзяць у мясцовую царкву і едуць у Гайнаўку наведваць Свята-Троіцкі сабор ды Музей і асяродак беларускай культуры. Госці хочучы пабыць на Святой Гары Грабарцы. Некаторыя прыязджаюць спецыяльна на Фэстываль царкоўнай музыкі. Турыстаў цікавіць праваслаўнае веравызнанне і беларуская культура. Мясцовая гаворка і народныя абрады з'яўляюцца козырам, які прыцягвае больш адукаваных гасцей. Спаткаў я сямейства, якое прыехала да Яўгеніі Навіцкай сёмы раз.

— Спадарства Навіцкія — мілыя людзі. Калі мы пабачылі, што тут добрыя жыллёвыя ўмовы, рашыліся прыязджаць часцей. Былі мы ў царкве і пазнаёміліся з бацюшкам і яго сям'ёй. Нашы дзеці калядалі з мясцовай моладдзю. З пабыўкі ў Арэшкаве засталіся цікавыя дасведчанні. Зацікавіла нас Беларускае пушча і Беларускае. Спрыяе нам таксама лясны клімат. Калі паяўляецца ў нас хрыпата або пра-

студа, прыязджаем у Арэшкава і недамаганні хутчэй у нас праходзяць. Жонка і бацька карыстаюцца дадаткова масажамі, — кажа госць з Варшавы, які на гэты раз прыехаў з сынам і бацькам. Яго дзеці паспелі пасябраваць з дзяцьмі спадарства Навіцкіх і таму ахвотна прыязджаюць на Гайнаўшчыну.

— Я люблю пабыць сярод людзей. Не перашкаджае мне, што госці ходзяць па маім доме і карыстаюцца кухняй, — гаворыць Яўгенія Навіцкая. — Для турыстаў рыхтую мясцовыя стравы. Госці любяць свойскія піражкі, бульбяную бабачку, бульбяную кішку і мясныя вырабы.

— Калі мы прыязджаем у Арэшкава, купляем у запас яйкі. Калі няма свежых яек у вёсцы, едзем за імі са спадарыняй Навіцкай у навакольныя хутары. Спадарства Навіцкія не выдзяляюць для гасцей харчавання і можна наесціся ўдоль, — дабаўляе за сталом госць з Варшавы.

Мае суразмоўцы тлумачаць, што госці агратурыстычных кватэр ахвотна карыстаюцца свежымі і здаровымі мясцовымі прадуктамі. Чыстае экалагічнае харчаванне могуць прадукваць астатнія жыхары вёсак.

У рэабілітацыйным кабінце, які паказвае мне Яўгенія Навіцкая, многа лячэбных прыладаў. Знаходзяцца там напальныя лямпы, якімі выгравяецца цела ў перапынках паміж масажамі. У цэнтральным месцы пакоя стаіць ложка прыстасаваны да выконвання на ім традыцыйных масажу. Збоку стаіць веласіпед-трэнажор, якім прызначана карыстацца пры хваробах пазваночніка. Побач веласіпеда знаходзіцца абсталяванне з паясамі для механічнага масажу. Іншае абсталяванне дазваляе рабіць дрэнажны масаж. Прымяняецца яго ў пацыентаў з жаўлакамі (расшырэннем вен). Каля сцяны знаходзіцца ванна для гідромасажу.

— Прымяненне гідромасажу займае многа часу і таму карыстаюцца імі найчасцей турысты. Прылады для механічнага масажу складаюць толькі папярэдняе да традыцыйнага масажу. Сваім пацыентам у перапынках паміж ручным масажам прапаную карыстанне лямпамі і тады заняты з адной асобай займаюць каля гадзіны часу, — гаворыць Яўгенія Навіцкая. Штораз больш асоб рашаецца карыстацца масажамі з мэтай пахудзець. Турысты, якія прыязджаюць у агратурыстычную кватэру спадарства Навіцкіх на адпачынак, хочучы каб масаваць іх для рэляксацыі. Такі масаж супакойвае пасля стрэсуемых гарадскіх заняткаў. Вяскоўцы найчасцей прыязджаюць за масажамі пры хваробах пазваночніка.

— Здраецца, што трэба масаваць непасрэдна пачонку або страўнік. Аднак выконваючы масаж на пазваночніку можна лечыць таксама іншыя часткі цела. Ад пазваночніка адыходзіць вельмі густая сетка нерваў і, масуючы дакладна толькі нейкую яго частку, можна лечыць іншыя органы цела, — тлумачыць Яўгенія Навіцкая. Зараз трэба чакаць 2-3 месяцы, покі дойдзе чарга на прыпісаны лекарам бясплатны масаж у публічнай амбулаторыі. У спадарыні Навіцкай адзін масаж каштуе ў сярэднім 30 злотых.

Аляксей МАРОЗ

Граем, бо любім

Наш калектыў „Сакрэт” паўстаў у Міхалове восем гадоў таму. Я сам выступаю з 1980-га года. Сябра навучыў мяне іграць на гітары і так паўстаў вакальна-інструментальны ансамбль пры Гмінным асяродку культуры.

У маім бацькоўскім доме мала гаварылася па-беларуску, больш па-польску. Калі я ў першы раз заехаў да бацькоў мае жонкі, дык яны аж жажнуліся, за каго яна надумалася выходзіць! Але беларуская песня бадзёрая, мілагучная — яна пацягнула мяне за сабою. І такая ж самая песня ляпей гучыць па-беларуску чым па-польску. Ды вядома, што дыска-пола з’яўляецца перапрацоўкай беларускай музыкі.

Я спрабаваў арганізаваць з міхалоўскімі жанчынамі калектыў, які б выконваў і беларускую, і польскую песню. Спачатку яны былі спыталіся, ці ансамбль утрымаецца. Я ім абяцаў, што ўдасца, бо ж наша гміна найбагацейшая ў ваяводстве. Але пані дырэктар Гміннага асяродка культуры пакпіла з мяне. Мабыць таму, што я клаў націск на беларускую песню. Пасля крыху псаломшчык займаўся з жанчынамі, але нядоўга. Цяпер шукаюць нейкага прафесіянала звонку, але сумняваюся ці хто знойдзецца.

Ды і са старэйшымі жанчынамі трэба абыходзіцца сур’ёзна.

Мы з жонкай пакрытыкавалі дырэктарку Гміннага асяродка культуры, што не арганізуе свайго калектыву. А дачка наша, якая многа гадоў выступала ў дзіцячым калектыве пры ГОКу, напісала ў мясцовую газету артыкул, у якім заступілася за намі. Ну то дырэктарка загадала інструктарцы выкінуць нашу дачку з ГОКу.

Войт тлумачыць, што ён не ўмешваецца ў справы дырэктаркі Гміннага асяродка культуры. Але яму і не залежала, каб я вёў у ГОКу калектыў. Мы з жонкай з’яўляемся гміннымі раднымі, але не можам супрацьстаяць войту, бо большасць Рады за ім. Войта не цешыць, не цікавіць свой ансамбль, толькі прывозіць здалёк калектывы за вялікія грошы. Адно ў мінулым годзе пані Валя Ласкевіч запрасіла нас на фэст у Бандары.

У мінулым годзе была прэзентацыя Міхалоўскай гміны ў Беластоку, каля тэатра Вянгеркі. Я дамовіўся з гміннымі ўладамі, што паедзе туды „Сакрэт”. Мы заходзім на

Славамір Лукша

месца збораў з інструментамі, а гмінны транспарт ужо ад’ехаў...

У Міхалове не маем завялікай канкурэнцыі. У ГОКу працуюць толькі дзіцячыя калектывы, іншых няма. Дырэктарка ГОКа не зацікаўлена арганізаваннем іншых мясцовых калектываў. Яна ладзіць вялікія мерапрыемствы, але з удзелам вонкавых ансамбляў. Можна іх запрашаць, калі ў гміннай касе поўна грашыскаў. У іншых гмінах дзівуюцца, што ў Міхалове няма свайго самадзейнага калектыву.

А я не разлічваю на грошы. Мясце радуе, калі людзі рады, калі дзякуюць за хвіліны музычнага ўздыму. Адночы дырэктарка ГОКа паказвала жонцы пісульку нейкага „Сакрэта” і падсмехалася:

— Twierdzicie, że sprowadzamy drogę zespoły. Ale Pani maż też się ceni, bo się reklamuje.

А мы нідзе не рэкламуем, граем, бо любім. А „Сакрэт” называецца не адзін наш ансамбль.

Вельмі добра нам супрацоўнічаецца

ца з ГОКам у Нарве. І ранейшая яго дырэктарка, і цяперашні дырэктар усё нас запрашаюць. І жартуюць, што выхадайнічаюць у Нарве кватэру нам, абы мы там ігралі. І з Нараўскай супрацоўнічаецца нам выдатна.

Запрашаюць нас на прыватныя мерапрыемствы жыхары нашай гміны і суседніх гмін. Бываем у Бельску,

Гайнаўцы, Беластоку. Гралі мы ў Сямятычах, у Тэрэспалі. У Тэрэспалі людзі былі захоплены: мерапрыемства было да шостаі раніцы, а яны яшчэ хацелі танцаваць. Бывае, што нехта дзякуе мне за музычнае афармленне іхняга свята. А я іх не пазнаю, бо ў шлюбных строях выглядалі яны інакш...

Нядаўна ў беластоцкім клубе „Прэм’ера” была ладжана беларуская дыска-тэка. Наша выступленне выклікала захапленне моладзі. Я спяваю, а на вуснах гэтых маладых людзей нашы песні! І ў Інтэрнэце былі цёплыя водгаласы на наша выступленне. І зараз пасля таго канцэрта з „Прэм’еры” пазванілі нам, што людзі ім жыць не даюць і просяць нас зайграць усю ноч!

У фестывалі беларускай песні не хочам удзельнічаць, бо там загадзя размеркавана, каму даць прызы. Прывіляяваным ансамблям у час конкурсных выступленняў усё дазваляецца, могуць яны сваю ўсю праграму прадставіць з плэй-бэка. А іншым ставіцца патрабаванне прамога выканання. Адно ансамблі запрашаюць на пачастунак, а іншыя — абы з вачэй. Вось і ў гэтым годзе з гэтай прычыны ад конкурсу беларускай песні адмовіліся не толькі мы, але і „Ас” ды „Кошыкі”.

Я вельмі люблю застольныя песні. Але як і што моднае з’явіцца, тады трэба гэта засвоіць, бо слухачы патрабуюць. У ансамблі апрача мяне выступаюць яшчэ мой сябра Марыюш Маркевіч, мой сын Адрыян і, ад нядаўна, мая дачка Юліта. Музычны падклад твораў рыхтуем загадзя, але вакал даем у прамым выкананні. Сустрэкаем з іншымі калектывамі, абменьваемся вопытам. Да гэтай пары выпусцілі мы пяць магнітафонных касет: „Беларусь мая”, „Хлопцы-рыбалоўцы”, „Белая акацыя”, „Вясна, вясна” ды „Граем і спяваем”. У нашых планах чарговая касета са старэйшымі беларускімі гітамі, больш дынамічная.

Запісаў Аляксандр ВЯРЫЦКІ

У вярхах грызуцца, а нізам — дуля

Апошнім часам сродкі масавай інфармацыі здамінавалі дзве справы — дэкамунізацыя і люстрацыя. На гэтых тэмах палітыкі грызуцца між сабою з ранку да вечара, асабліва моцна на працягу апошніх тыдняў.

Землятрус на Інданезійскіх астравах прычыніў смерць 300 тысячам ахвяр, а ў нашай краіне зямля затрасецца не па правах прыроды, а пад дыктоўку раз’юшаных і расвараных палітыкаў. Польскі землятрус выкліча своеасаблівае цунамі, якое разальецца па краіне хваляй нянавісі і нязгоды. У выніку будзе больш ворагаў, так што чалавек на чалавека не гляне.

Дзяржава не можа існаваць без шпіёнаў, сышчыкаў і іншых сакрэтных інфарматараў. Нават у Бібліі шпіёны ўпамінаюцца. Ёсць у свеце дзяржавы, дзе пра дзейнасць даносчыкаў ніхто не знае і не мае права ведаць, бо інакш немагчымай была б дзейнасць разведкі і контрразведкі. У такіх краінах архівы трымаюцца пад ключом, а ключы — у моры. А ў нас Інстытут нацыянальнай памяці адкрыты, архіварыусы ў белых рукавічках гартаюць папкі і перадаюць сакрэтную інфармацыю журналісту для абнародвання.

Маршалак Сейма хоча ў маі прагаласаваць закон аб самароспуску пар-

ламенту. На маю думку, пасля заканчэння тэрміну паўнамоцтваў Сейма чарговыя выбары павінны адбыцца праз чатыры гады. Чаму? А таму, каб нашым палітыкам выветрыліся з галавай нянавісь, дурасць і зайздрасць. Хай яны адпачнуць за гэты час. І трэба даць ім пенсію ў памеры 350 зл. у месяц. Можна тады прыпомніцца ім, як яны прыслужыліся простым людзям, як рэфармавалі ахову здароўя, як забяспечылі пенсіянераў, як ліквідавалі беспрацоўе, як падбаўлялі сабе зарплату і прэміяльныя. Кожны чыноўнік у нас — пачаўшы ад гміны — мае трынаццатую зарплату і розныя дадаткі, а мы, пенсіянеры — маем дулю з макал.

Дзядзька ЗАХАР

Oświadczenie

Białystok, 23 lutego 2005 r.

Z wielką przykrością i zaniepokojeniem skonstatowaliśmy fakt, iż podczas publicznego wystąpienia na powiatowych eliminacjach XII Ogólnopolskiego Festiwalu „Piosenka Białoruska 2005” w Hajnówce w niedzielę 20 lutego 2005 r., p. Jan Syczewski, wyrażając swą opinię o audycjach w języku białoruskim, przedstawił fakty nie mające swego pokrycia w rzeczywistości.

Pan Syczewski mówił między innymi o tendencyjnym przygotowywaniu programów, polegającym na pomijaniu działań kulturalnych w środowisku białoruskim na Podlasiu i poświęceniu sprawom białoruskiej opozycji na Białorusi 80% czasu antenowego.

W audycjach wyemitowanych od 1 do 20 lutego tematyka kulturalna, społeczna, oświatowa, tematy związane z białoruską literaturą i sztuką gościły ponad 20 razy, zaś tematyka polityczna tylko trzy razy.

Nie można się zgodzić również ze stwierdzeniem, że w audycjach brak jest informacji o działaniach kulturalnych prowadzonych przez BT SK. Niemal we wszystkich codziennych audycjach w języku białoruskim, zwłaszcza w niedzielnych emitowanych o godzinie 8.30, były informacje na temat eliminacji powiatowych XII Ogólnopolskiego Festiwalu „Piosenka Białoruska 2005”, zaś w tygodniu prezentowane były kilkunastominutowe relacje ze wszystkich przeglądów.

Jednocześnie chcielibyśmy przypomnieć, że p. Jan Syczewski jest członkiem Rady Programowej „Radia Białystok” S.A., która na ostatnim posiedzeniu przedstawiła swoją opinię merytoryczną na temat pracy poszczególnych redakcji Radia. Omawiając funkcjonowanie Redakcji Mniejszości Narodowych Rada stwierdziła: „stała obecność audycji dla mniejszości narodowych jest mocnym punktem programu rozgłośni, stanowiąc dowód dużej dbałości o jakość wzajemnych relacji narodowościowych i szarżem charakterystyczny element wizerunku stacji”.

Jedno ze swych wcześniejszych posiedzeń Rada Programowa poświęciła omówieniu działalności Redakcji Mniejszości Narodowych. W nagraniu tego posiedzenia nie stwierdziliśmy podobnych opinii wygłoszonych ani przez p. Jana Syczewskiego, ani innych uczestników dyskusji.

Należy przy tym dodać, że „Radio Białystok” S.A. jest patronem medialnym tego przedsięwzięcia (stad nagranie wystąpienia p. Jana Syczewskiego w dniu 20 lutego), a nagrodą corocznie jest sesja nagraniowa zespołu wyznaczonego przez ZG BT SK zrealizowana w naszym studiu Rembrandt.

Dziękując za poświęcony na poznanie stanowiska Radia Białystok” S.A. czas,

Łączę pozdrowienia

Kazimierz Pucitowski

Prezes Zarządu Radia Białystok” S.A.

Кліматы М. Якубюка

Музей Малой Айчыны ў Студзіводах запрашае на выставу „Кліматы Мікалая Якубюка”, на якой будучы прэзентавацца фатаграфіі 1945-1966 гадоў.

Выстава адкрыецца 12 сакавіка 2005 г. (субота) а гадз. 15⁰⁰ у сядзібе Музея Малой Айчыны ў Бельску-Падляшскім — Студзіводах, па вул. Сасновай, 56.

У праграме: мультымедыяная прэзентацыя фатаграфій з каментарыем аўтара і дэманстрацыя фільма „Беларускае вяселле на Беласточчыне” (1962).

Аб’явы

Dymka, producent, tel. (022) 785 22 53.

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

З р к а

Д л я д з я ц е й і м о л а д з і

2 сакавіка г.г. у Пачатковай школе ў Бабіках (Сакольскі павет) адбыўся вучнёўскі дэкламатарскі конкурс. З ліку каля 80 вучняў тамашняй школы, з восені 2004 года беларускую мову вывучае 18 дзетак. Да конкурсу прыступіла васьмёра з іх: **Моніка Кухарэвіч, Юстына Варановіч, Патрыцыя Гаўрылка, Паўліна Варановіч, Дарэк Бародзіч, Павел Варановіч, Сільвія Снарская і Клаўдзія Садкоўская.** Ахвотных было больш, толькі некаторыя дзеткі прыхварэлі грыпам і не маглі паказаць свайго дэкламатарскага майстэрства.

Усе ўдзельнікі конкурсу паказалі высокі дэкламатарскі ўзровень. Я быў у захапленні ад усіх выступленняў. Вучні вельмі вобразна, з акцёрскім майстэрствам дэкламавалі вершы, найчасцей **Васіля Віткі і Артура Вольскага.** Гэта набірае яшчэ большай вагі, калі ўлічыць, што беларускую мову вывучаюць яны толькі паўгода.

— У гэтым вялікая заслуга нашай настаўніцы Іаанны Якубовіч, — сказала мне дырэктар школы Гражына Зофія Куклік. — Яна патрабавальная, але так умела зацікаўляе дзяцей, што яны проста прападаюць за ёй!

Бацькі лічаць, — дадала спадарыня дырэктар, — што веданне моў ніколі не лішняе. Беларуская мова ўлічваецца ў сярэдняю ацэнку вучняў. Яна раней ці пазней прыдасца ў далейшай навуцы. Вось і цяпер некаторыя дзеці маюць дзедкаў і бабуль у Беларусі, з якімі варта ўмець паразмаўляць. У мінулым годзе Пачатковая школа ў Бабіках атрымала сцяг і імя Адама Міцкевіча, які нарадзіўся каля Навагрудка. І вось школа хоча наладзіць навесну экскурсію ў Беларусь, у мясцовасці, звязаныя з біяграфіяй выдатнага паэта і ў Адэльск, які ў мінулым, да

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРЭЦКАГА

Сільвія Снарская

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРЭЦКАГА

Павел Варановіч

Дэкламавалі ў Бабіках

ўсталявання цяперашняй польска-беларускай граніцы, быў для наваколя Бабікаў гмінным цэнтрам. Дзеці афармляюць пашпарты, консул Палякоў абяцаў дапамогу ў атрыманні візаў, а войт Шудзялаўскай гміны — аўтобус для экскурсіі.

Пацікавіўся я ў дзяцей, адкуль у іх такое выдатнае валоданне беларускай мовай.

Сільвія Снарская жыве ў Грыбоўшчыне, у яе старэйшыя брат і сястра. Сказала яна мне, што па-беларуску размаўляе ейная мама. Урокі беларускай мовы любіць, бо на іх файна.

Павел Варановіч з Мінкоўцаў мае дзве сястры, якія таксама

ўдзельнічалі ў конкурсе. Ён сказаў мне, што ў яго доме размаўляюць па-польску, а з беларускай мовай ён сутыкаецца ў школе.

Аднак аказваецца, што Павел не ўсё мне сказаў. Тата тройкі дэкламатараў, спадар Юзэф Варановіч, дадаў мне, што ў іх доме да дзяцей гаворыцца па-польску, але паміж сабою дарослыя размаўляюць па-свойму, значыць — па-беларуску. Паўліна і Павел дапамагаюць ужо бацькам у гаспадарцы, умеюць вадзіць трактар. Калі, напрыклад, летам падбіраюць з поля саламяныя цюкі, тады тата падае іх маме на прычэп, а дзеці падганяюць трактар. Калісь вясковыя дзеці таксама

выконвалі падобную працу, толькі падганялі не трактар, але коней. І звозілі тады з поля не цюкі, толькі снапы.

Працавітыя дзеці Юзэфа і Тэрэсы Варановічаў здамінавалі дэкламатарскі конкурс у Бабіках. У групе малодшых дзяцей пераможцамі конкурсу сталі Моніка Кухарэвіч і Юстына Варановіч. Сярод старэйшых дзяцей журы прысудзіла першае месца Паўлу Варановічу; другое і трэцяе месцы занялі Паўліна Варановіч і Патрыцыя Гаўрылка. Пераможцы будуць рэпрэзентаваць сваю школу ў наступным этапе дэкламатарскага конкурсу.

Аляксандр Вярэцкі

Мал. МАГДЫ АКСЭНТОВІЧ, ПАЎЛІ ВІТАЛЬЕЎ, ЭВЕЛІНЫ БЯРОЗЫ, АНІ РАМАНЮК з Орлі

Вершы Віктара Шведа

Які выбар?

Пытае бацьку сыноч Віця:

— Парай мне, дзе пайсці вучыцца?

Можна на кардыялогію?

Або на стаматалогію?

— Сыноч, няма як зубны лекар!

Сэрца ж адно у чалавека.

Зубоў лячыць — дык поўны рот!

Ты зайжды будзеш мець даход!

Летуценнік

— Што ты робіш на занятках? —

Спыталі ў школе Вальдэмара.

Той адказаў надзвычай гладка:

— А я сяджу сабе і мару.

— А чым жа будзеш ты займацца

У найвялікшым прац разгары?

Тут быў адказ: — Хачу прызнацца,

Тады я буду толькі марыць.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Лідка, Барбара і Гануля Пякарскія ды Маргарыта Дмітрук

Літаграфія Маргарыты Дмітрук з цыкла „Тутэйшыя”

Запрашэнне ў галерэю

На адкрыццё выстаўкі Маргарыты Дмітрук, якая праходзіла 3 сакавіка г.г. у беластоцкай галерэі „Сподкі”, разам з бацькамі прыйшло многа дзяцей і падлеткаў. Сярод беларускай інтэлігенцыі такая мода — на вернісаж або прэзентацыю кніжкі бацькі забіраюць дзяцей.

Сярод наведвальнікаў я сустрэла, між іншым, доктар Барбару Пякарскую з дачушкамі Ганкай і Лідкай. Дзяўчаты з захапленнем глядзелі графіку і нават размаўлялі з мастачкай. Вядома, размаўлялі па-беларуску.

Мастачка Маргарыта Дмітрук пачала маляваць у другім класе пачатковай школы — вучылася

ў бельскай „тройцы”. Сёння яна вядомая ў Польшчы і за мяжой, на яе рахунку шмат прэстыжных выставак і ўзнагарод. Яна — аўтарка непаўторных швэдраў, якія аздабляюць галерэі Еўропы, праектуе таксама вопратку.

На беластоцкай выстаўцы прэзентуюцца 118 графічных маляванняў-літаграфій. Цыкл „Тутэйшыя” напамінае мне ў многім аповеды чытачоў „Зоркі” з Бельска і Беластока. Я маю на ўвазе вашы цёплыя расказы пра

вясковых бабуль і дзядуль, пра іх вясковыя хаткі, коцікаў... Вось і Маргарыта ў сваёй творчасці вяртаецца да ўспамінаў з дзяцінства. У сваіх працах расказвае таксама пра дарастанне і пошукі сэнсу ў жыцці.

Выстаўка будзе працаваць да канца сакавіка — уваход на яе бясплатны. Гэта цудоўная нагода для паездкі ў Беласток ды прапанова для правядзення ўрока беларускай мовы.

ЗОРКА

Кадзіла сармацкае

(працяг; пачатак у 9 нумары)

Вёску, дзе жылі Гарэшкі, таксама не абмінулі нападнікі. Некалькі разоў жыхары перабіраліся пад ахову замкавых сценаў і назіралі з-за іх, як гараць пакінутыя дамы. Але лёс быў літасцівы — і дом Гарэшкаў ацалеў, і самі бацькі. Таму не было мяжы іх радасці, калі пабачылі сына жывым і здаровым.

Моўчкі выслухаў бацька расповеды Канстанціна пра геройствы і нягоды, а таксама разважанні пра тое, што цяперака няма сэнсу ўвязвацца ў бойку — войска адступае, узнагарод ніхто нікому не раздае, толькі смерць можна зарабіць. Але гэта ненадоўга — як толькі ворагі саслабнуць, а нашы пачнуць перамагаць, як толькі прывядзе магутны князь суседняй дзяржавы дапамогу — тады Канстанцін кінецца ў бойку, і ўхопіць усё, што яму належыць за ягоную храбрасць. Вось якім мудрым вырас малодшы Гарэшка!

Доўга маўчаў пан Лядыслаў. Змрочна зірнуў ён на сына. Хіба ў сармацкім звычаю — кідаць сваё войска ў цяжкую хвіліну? Хіба шляхціц ваюе не дзеля волі сваёй зямлі і ўласнага гонару, а дзеля ўзнагарод?

Канстанцін са здзіўленнем усвядоміў, што родныя ім больш не захапляюцца і нават дакараюць. Маці і тая спахмурнела і адышлася ў далёкі кут хаты. Што за

прымхі? Ці бацькі шкадуюць, што іх адзінага сына не забілі?

І тады стары Гарэшка са скрухай сказаў, што не вырасіць ён рыцара ў сваім доме. Вядома, Канстанцін абурываўся, і пачаў зноў расказаць пра свае подзвігі ды наракаць на няўдзячнае вайсковае начальства.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК
Дамініка Юшкевіч з Нарвы, Гран-пры школьнага конкурсу „Роднае слова”

Але пан Лядыслаў рашуча ўзняўся.

— Пойдзем, праверым, ці годна ты захоўваў рыцарскі дух роду! Бяры з сабою меч.

(працяг будзе)

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ

Польска-беларуская крыжаванка № 11

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

▶		Istota	▼	But	▶		▼
▼		Las		Kraj			
	Ar	Łuk	▶		▼	Trzy	▼
	Wiadro				▶	Krzyk	
As							▼
Wiaterek	▶						▶
						Czoło	▶
							▼
Wiosna		Ojczym	▶				▼
Ryż	▶			Oka	▶		
▶		▶		▶		▶	
▶	Ulga	▶					

Адказ на крыжаванку н-р 7: Апалонік, сусед, на, ах, сад, ар, купал, каханая, вавёрка, карал. Каса, пух, кава, пас, куфар, лес, пава, мода, анёл, долар, віна, як, карнавал.

Узнагароды — фламастэры — выйгралі: **Хрыстафор Мацкевіч** з Сяманоўкі, **Паўліна Зюзя**, **Іаанна Леанеўская** і **Іаанна Трусевіч** з Нараўкі, **Марцін Стоцкі** з Дубін, **Габрыель Ярацэвіч** і **Анна Селеванюк** з Бельска-Падляшскага, **Анна Раманюк** з Гайнаўкі, **Юліта Кур’яновіч** і **Эмілія Іванюк** з Нарвы. Віншуем!

Калі настаў Гамулка, то дазволілі ліквідаваць калгасы. Нашы калгаснікі набачылі, што ад супольнага гаспадарання няма прыбытку і пачалі па аднаму пакідаць кааператыўу...

Гаспадары не здаваліся

На пераломе саракавых і пяцідзесятых гадоў у Новым Беразове ўзнік калгас. Цяпер толькі старэйшыя людзі памятаюць яго кароткую дзейнасць. Беспарадак з раздзелам зямлі сярод гаспадароў, якія не хацелі ўступаць у калгас, выклікаў многа эмоцый. Калектыўны спосаб гаспадарання паводле савецкай мадэлі, які ў гэтым самым часе ўводзілі ў суседніх вёсках, таксама не прыняўся. Зараз вясковыя людзі выказваюць словы ўдзячнасці Гамулку, які, дайшоўшы да ўлады, дазволіў выступаць з калгасаў і весці аднаасобныя гаспадаркі. Гэта дало магчымасць утрымацца мнагадзетным сем'ям і пракарміць жыхароў гарадоў. Нашы гаспадары і іх сямейнікі здолелі захаваць беларускую нацыянальную свядомасць і праваслаўнае веравызнанне.

Некаторыя выехалі ў Савецкі Саюз

Пасля вайны ў Новае Беразова прыежджалі агітатары з Расіі і намаўлялі выязджаць у Савецкі Саюз. Расказвалі пра раскошнае жыццё ў Краіне Саветаў і добрую апеку над савецкім грамадствам.

— Спачатку ў нас думалі, што ў Польшчы будзе праўленне нахшталт санацыйнай улады. У Расію выехалі тыя, якія апасаліся польскай улады і малазямельныя. Яны спадзяваліся, што за мяжой будуць лепш жыць. Адзін наш селянін пасля прыходу савецкіх войск разрубаў галаву помніку Пілсудскаму, а пасля выехаў у Расію апасаючыся пакарання польскімі ўладамі, — кажа Рыгор Мароз. — Пасля тыя, што выехалі ў Расію, шкадаваліся, што не асталіся жыць у Польшчы.

Арганізавалі калгас

Пасля індывідуальных размоў з выбранымі гаспадарамі ў канцы саракавых гадоў у Новым Беразове быў скліканы сход. Прыехалі прадстаўнікі мясцовых улад і агітатары з Савецкага Саюза.

— Тыя, што гаварылі па-руску, расказвалі, як добра жыць у калгасах Расіі. Казалі, што ў нашых калгасах будзе яшчэ лепш ісці гаспадарка, — кажа Марыя Мароз. — Больш за дзесяць гаспадароў уступілі ў калгас і тады аб'ядналі іхныя палеткі. Некаторым сялянам, якія засталіся пры аднаасобных гаспадарках, памяншалі поле на горшак і больш аддаленае ад іх сядзіб.

— У калгас пайшлі таксама сяляне, у якіх былі вялікія гаспадаркі, але не было маладых пераемнікаў. Рашыліся далучыцца да іх гаспадары, якім цяжка было аплачваць высокія падаткі і здаваць вялікія кантынгентны сельскагаспадарчых прадуктаў на патрэбы дзяржавы, — кажа Рыгор Мароз. — У рамках кантынгенту за сімвалічныя цэны трэба было аддаваць збожжа, бульбу і малако. Гаспадары, якія мелі больш поля, мусілі плаціць дадатковы вялікі падатак на развіццё Польшчы. Хаця мелі яго пасля вяртання, то не аддалі. Мінеральныя ўгнаенні цяжка было купіць і таму плён атрымоўваўся не надта добры.

Пасля вайны ў Беразове жалі калектыўна, але гаспадарылі індывідуальна (сядзіць Сяргей Аўласюк; жнуць спераду Вольга Мароз і яе дачкі Марыя і Анна)

Зараз Беразова разбудавалася далёка за часоўню, дзе ў пяцідзесятых гадах было пуста (другі злева Рыгор Мароз)

Пляменніца нашага дзёда прыежджала з Савецкага Саюза і расказвала, як калгаснікі галадалі ў Расіі. Мы ведалі, што можа нас чакаць у калгасе. Хаця ледзь можна было ўтрымацца з гаспадаркі, то не здаваліся і гаспадарылі індывідуальна.

У распараджэнне калгаса аддалі каля 40 гектараў поля, якое раней было ўласнасцю праваслаўнага прыхода. Далучылі да гэтага зямлю сялян, якія выехалі ў Савецкі Саюз. Спачатку калгаснікі кароў і коней гадавалі дома. Пасля паставілі або-

У гэтым месцы вёска ў пяцідзесятых гадах мала адрознівалася ад сённяшняга выгляду. Памянчаліся платы і дарожны насціл (Рыгор Мароз — вязе гной — гаспадарылі індывідуальна)

ру і дакупілі кароў. Для калгаса прыдзялілі трактар і сельскагаспадарчыя машыны. Хаця пры вырошчванні збожжа прымяняліся новыя метады, плёны былі слабыя. Калгаснікі заўважылі, што цяжка арганізаваць эфектыўную супольную працу. Немагчымым было раўнамерна разлажыць работу на ўсіх працаўнікоў, што выклікала непаладкі.

— У вёсцы паставілі інфармацыйную дошку, на якой публічна крытыкаваліся правініўшыя калгаснікі. Пісалі на ёй пра заганы розных асоб, — інфармуе пенсіянер з Беразова, які сам не ўступіў у калгас. — Калі настаў Гамулка, то дазволілі ліквідаваць калгасы. Нашы калгаснікі набачылі, што ад супольнага гаспадарання няма прыбытку і пачалі па аднаму пакідаць кааператыўу. Тады цяжка было ўдакладніць, на якіх участках зямлі можна гаспадарыць. Калгаснікі заязджалі абрабляць прыдзеленае ім поле, а яго абсявалі ўжо гаспадары, што выступілі з калгаса.

— У нашай гаспадарцы было больш зямлі і таму дадаткова аблажылі нас высокімі падаткамі. Аднак стараліся мы выконваць усе патрабаванні ўлад. Здаралася, што турэмным зняволеннем каралі жыхароў нашай вёскі, якія толькі ў невялікай ступені не выканалі абавязальстваў. Пасля ўзніклі большыя магчымасці для індывідуальнага гаспадарання і паменшаліся падаткі, — кажа Рыгор Мароз.

За адукацыяй у горад

Ужо пасля вайны маладыя жыхары Новага Беразова паступалі вучыцца ў сярэднія школы. Некаторыя здабылі вышэйшую адукацыю і пачалі працаваць па сваіх прафесіях.

— Двух маіх сябраў — Панцялей Мароз і Мікола Швед сталі лекарамі. Аляксей Бірылка паступіў вучыцца ў вышэйшую ўстанову ў Расію. Аднак на яго паступіў данос, што ў яго бацькі многа зямлі і яго вярнулі назад. Удалося яму скончыць вышэйшую школу ў Варшаве. Пасля Аляксей працаваў інжынерам на машынавай фабрыцы ў Варшаве. Іншыя нашы вясцоўцы сталі настаўнікамі, — расказвае Рыгор Мароз. — Пасля вайны вучыцца ішлі маладыя з багацейшых сем'яў. Былі ў іх грошы на ўтрыманне па-за домам. Аднак, калі ў дзяцей было вялікае зацікаўленне вучобай і бацькі разумелі патрэбу адукацыі, то ішлі вучыцца і дзеці бяднейшых гаспадароў.

У Новым Беразове не было асоб, якія пакінулі б свае гаспадаркі і выехалі працаваць у калгасы або саўгасы. Тыя асобы, што пакідалі сваю вёску і выязджалі ў гарады, рабілі гэта па прычынах сваіх зацікаўленняў або з-за складаных матэрыяльных умоў. Аднак найчасцей спачатку ішлі яны вучыцца, а пасля ўладкоўваліся на прафесійную працу.

— Калісь наша вёска лічылася багатай. Пасля штотраза больш асоб ішло вучыцца і мала хто аставаўся на сваіх гаспадарках. Вёска пачала пустаць, — гаворыць Марыя Мароз.

Аляксей Мароз

Фота з архіва Рыгора Мароза і Марыі Мароз

Літаратурны дэбют

Сляпыя з Гайнаўкі

— 1 —

Наша гісторыя пачынаецца зусім інакш, чым іншыя, таму што ў самым цэнтры вялікай джунглі — Гайнаўкі. У гэтай частцы даведаемся аб мінуўшчыне нашай ананімнай гераіні (з яе імем пазнаёмімся ў апошнім раздзеле).

Сапраўдны смак свабоды я пазнала пасля выхаду з турмы. Я адчувала, што перада мною знаходзяцца дзверы ў іншае жыццё... Так сапраўды было.

Калі я ўвайшла ў сваю хату, прыкмеціла, што нічога тут не змянілася. Маці заўсёды паводзіла сябе абыякава, а бацька пакінуў яе, калі яна сказала яму, што я з'яўлюся на белы свет... У кожным разе я падумала, што магу тут крыху пажыць. Аднак, я не магла доўга сузіраць мой „дом” і вельмі хутка рушыла ў „цэнтр” Гайнаўкі, дзе знаходзіўся паб — месца маіх сустрэч з сябрамі.

— Глядзіце, хто прыйшоў! Ну, ты ўжо на свабодзе?

— Ведаеш што, свае глыбокія думкі пакінь „ціроўкам”!

— О! Халера, як заўсёды! Хочаш да нас вярнуцца?

— Я не прыйшла тут гаварыць з сухім горлам.

— Міша! Давай, ну, тут піва для мадам!

— Ну, гэта разумею! Я хацела толькі сказаць, што не хачу зноў апынуцца ў турме. Не шукайце мяне, а я не выдам вас паліцыі.

— Зусім цікавае. Толькі маеш праблему, ад нас не можаш уцякаць.

— Пры сабе гэтыя брудныя лапы!

— Калісь ты іх любіла.

— Гэта было вельмі даўно. Помніце тое, што я вам сказала. На гэтай гаворцы я заяўлялася вельмі дрэнная, але 10 гадоў у турме не пайшло на змарнаванне. Я ўмею бараціцца перад такімі мужчынамі як Арол. Маю надзею, што хутка знайду новую хату, а калі буду мець крыху грошай, дык выеду адтуль (пустыя думкі).

— Што ты робіш? Ты сляпы, ці што? Не, блузка толькі ў печку!

— Я, я...

— Што? Нават не можаш нічога сказаць? Не толькі сляпы, але і заіка!

— Я вельмі перапрашаю! Я не хацеў... можа памагу табе...

— Яшчэ чаго? А па ўсім выкарыстаеш мяне і знікнеш, калі буду спаць.

— Ну! Востры сказ, як на добрую грамадзянку.

— Гэта няпраўда...

— Кожны так гаворыць! А пазней... Адчапіся ад мяне!

— Я магу адкупіць гэтую блузку.

— Не! Адчапіся!

— Добра, добра! Не хвалюйся так!

Нічога не разумею. Такім людзям нельга дазволіць на свабодныя сустрэчы з іншымі! Калі штосьці такое зноў мяне спаткае, адразу скажу, што я — крымінальнік, можа тады буду мець крыху спакою і нехта не скажа, як той дурань: „Можа, памагчы?”, „Я магу адкупіць”. Ванітаваць хачу, калі чую штосьці такое. Таму я выбрала дарогу зла. Ай,

Графіка МІРАСЛАВА ЗДРАЙКОЎСКАГА

іду дахаты, з такой плямай не магу паказацца.

А ў хаце...

На шчасце, маці не падаравала мне братаў ані сяцёр, маю дом толькі для сябе. Добра было б крыху з'есці. Што мы тут маем? Гмм... Божа! Ці яна нічога не купляе? За што? Усё, што маці атрымае ад нашай Польшчы, прап'е з дэнатуратам. Ну, добра... іду спаць, а заўтра буду шукаць работу. Дабранач, халернае жыццё!

Ранкам...

Гэта была найбольш дрэнная ноч у маім жыцці. Сеннікі ў турме былі выгаднейшыя, чым гэты. Дзе ёсць гэтая дурная пудра? Маю мяшкі пад вачамі. Не магу так паказацца ў ведамстве працы, яны могуць падумаць, што нейкая наркаманка.

Пасля гадзіны шукання пудры.

Я гатовая. Маю надзею, што нават у гэтым адзенні атрымаю працу з высокімі заробкамі. Чаму людзі аглядаюцца за мною, як за дзівам? Эээ... Хіба таму, што іду ў спадніцы. Я ніколі не апраналася ў гэтыя творы чалавечых рук, Арол не дазваляў мне. Крыху тужу

Марта Бяглюк: *Аднаго дня мне падумалася, што напішу апавяданне-раку...*

Нарадзілася 11 мая 1988 г. Жыве ў Гайнаўцы, дзе вучыцца ў I класе беларускага ліцэя. Цікавіцца жывапісам, сучаснай літаратурай і музыкай.

за імі, прынамсі я магла жыць памайму, а сёння прашу аб працу...

Гэта тут... Жадайце мне шчасця...

— Добры дзень!

— Добры дзень! У чым магу табе памагчы?

Дурное пытанне. Ці яна не ведае, чаго я тут прылезла.

— Я хачу атрымаць працу.

— Што ты рабіла раней?

— ?

— Дзе ты працавала?

— Ааа... Я 10 гадоў сядзела ў турме і...

— Маеш, запоўні гэты фармуляр і чакай тэлефона ад нас.

— Што? Не! Не буду нічога запаўняць! Хачу работу цяпер! Цяпер!

— Спакойна! Пастараюся штосьці знайсці...

— Ну, гэта разумею...

— Гмм... Маем штат прыбіральшчыцы, але цябе гэта, пэўна, не цікавіць...

— Чакай, жанчына! Прыбіральшчыца... гмм... а што я нібы мела б там рабіць?

— Прыбіраць хату.

— Добра, бяру!

— Вось адрас. Пакажыся там у вострым гадзін раніцы.

— Да пабачэння.

— 2 —

Сёння дзень, калі наша знаёмая ідзе на работу (першую ў жыцці). Будзе там вельмі цікава... Ну і дзень! Колькі здарэнняў у адным раздзеле? Эй, аўтар, што за камедыя?

Мае ногі пухнуць, іду, іду, іду... Тая хата знаходзіцца хіба пад Беластокам. Нарэшце! Нумар 13. Божа ты мой! Гэта не дом! Гэта палац з басейнам, агародам... Ах... Я захаплялася хіба гадзіну, аж дайшла да дзвярэй. Цікава, хто мне адкрые? Напэўна, нейкі „штэфельны” чалавек.

— Ежу бедным астаўляем перад уваходам.

— Пхі! Я не бедная, буду тут працаваць.

Ах... у сярэдзіне больш прыгожа.

— Што? Працаваць?

— Так. Буду тут прыбіраць. Так мне казалі ў ведамстве.

— А, сапраўды, званілі. Я толькі не думаў, што прыйдзе такая... Я выразна ставіў мае крытэрыі.

— Па-добраму нічога не зробіш,

я мае праблемы аформлю інакш. Хочаш паслухаць?

Ён зірнуў на мяне як на дурня і сказаў:

— Ну, хадзі, прадстаўлю цябе тваім сяброўкам.

Па кароткай хвіліне мы ўбачылі іншых людзей.

— Гэта наша новая прыбіральшчыца.

— Прывітанне! Мяне завуць Аня, гэта Мартына. Мы тутэйшая служба, а гэта Лідзія, яна гатуе як кухар з гасцініцы „Хільтон”!

— Як заўсёды, усё перабольшваем.

— Добра, добра! Хадзі, пакажу табе твой новы дом.

— Я тут буду жыць?

— Так, ніхто не сказаў табе гэтага?

— Не! Як я прывязу сюды мае рэчы (не было іх многа)?

— Не бойся, зараз нейкая ідэя нас наведвае... Мартына, ці спадар ёсць у кабінете?

— Чаму пытаеш? Хіба не хочаш?..

— Так. Маем толькі адно жыццё!

Гі, гі, гі... Еду на прыватным лімузіне з шафёрам. Можа, лёс усмінуўся да мяне...

А ў палацы.

— Служба, дзе Овэр? Я хацеў паехаць у фірму.

— Овэр у аўтамыйні.

— Што? Дык учора быў.

— Так... але... ыыы...

Раптоўна.

— Гэта я ўзяла Овэра, завез мяне ў Гайнаўку, каб я ўзяла свае рэчы.

— А ты хто?

— Я, новая.

— Адкуль тут жыву, я ніколі не спаткаў такой...

— Ну, якой?

— Брахлівай службы!

— Ну, які камплімент мяне спасцігнуў! Ад буфона!

— Перастань! Спадар, выбачайце за яе, — сказала Аня зусім ціха.

— Маю такую надзею.

Не магу, не магу! Які ж ён буфон! З кім я тут мушу працаваць. Цікавіць мяне тое, што ён думаў, калі сказаў „што ніколі не спаткаў такой...” Добра, эээ... Прынамсі маю дзе жыць і маю працу, я павінна цешыцца, але не магу.

Надышоў новы дзень.

— Уставай. Ужо восем, — закрычала Аня.

— Што, што? Дзе я знаходжуся?

— Уставай і збірайся! Ідзі на працу!

— Божа мой! Калі вы ўстаеце?

— Заўсёды ў шэсць, але ў суботы і нядзелі маем больш свабоды.

— Але, я...

— Ведаю. Падчас снедання заступіла цябе Мартына, але падчас абеду будзеш...

— Што?

— Будзеш вучыцца падаваць абед.

Спадар хацеў, каб ты падала яму абед.

— Але я ніколі гэтага не рабіла! Каб ён скіс!

Хтосьці можа падумаць, што я ў некалькі гадзін навучылася падаваць абед. У кожным руху трэба быць асцярожным, разважным. А гэтаму буфону пакажу, як калісь крычаў воўк: „Ну, заяц, пачакай!”

— І як?

— Вельмі добра!

— Усё ўдалося! Гэта ўсё дзякуючы табе.

— Няма за што. — Адплацішся ў будучыні.

Тут мне вельмі добра, але не буду заставацца доўга. Хачу пабачыць свет, пазнаць людзей, а што з буфонам?

Маю план! Гі... гі... гі...

Марта Бяглюк

Трэба адразу адзначыць, што сайт незвычайны. На ім усё так і мільгаціць, пераліваецца рознымі колерамі...

studumka.keeper.by

У Беларусі стартвала даволі цікавая акцыя „РАБІ.СЯБЕ.САМ.-2”. Мэта яе, як падаюць арганізатары — прыцягненне моладзі да ўскрыцця і вырашэння разнастайных грамадскіх праблем. Шчыра кажучы, з’ява для сённяшняй, практычна абывакавай да ўсяго, краіны надзвычай нетыповая. Больш таго, нетыповае і тое, што падтрымалі гэтую акцыю шэраг друкаваных выданняў. Гэта вельмі ўсхваляе і дае надзею на тое, што Беларусь і перш за ўсё большасць яе моладзі перастане глядзець на навакольную рэчаіснасць сумнаабывакавымі вачыма.

Не заўважыць акцыю для тых, хто часам зазірае ў беларускі Інтэрнэт, немагчыма. І таму, для каго звестка аб акцыі пакуль застаецца навіной, паведамляю: заходзьце на сайт па адрасе <http://studumka.keeper.by>.

Трэба адразу адзначыць, што сайт незвычайны. На ім усё так і мільгаціць, пераліваецца рознымі колерамі, стракаціць бягучым радком. Стваральнікі, відаць, уклалі шмат сіл і фантазіі, каб адзін толькі позірк на гэтую вэб-старонку штурхаў да актыўных дзеянняў. Але „пройдземся” па раздзелах сайта.

Уверсе на першай старонцы выявы трох рознакаляровых квадратаў, якія пачынаюць стракацець, калі на іх навесці курсор. Пад гэтымі квадратамі месцяцца выйсці да іншых рубрык, але, як будзе зразумела далей, яны не з’яўляюцца поўным пералікам старонак сайта.

Наступная частка гэтай старонкі падзеленая на тры калонкі. Першая носіць назву „Навошта?” Менавіта ў ёй распавядаецца аб тым, што кожны малады чалавек можа самастойна зрабіць з сябе „зорку”. І для гэтага зусім неабавязкова ўдзельнічаць у шоу-праграмах кшталту „Фабрыкі зорак” ці „Народнага ар-

тыста” (так на тэрыторыі вяшчання рускамоўных тэлеканалаў называецца „Ідал”). Ініцыятары акцыі прапануюць кожнаму праславіцца па-свойму, але на карысць іншых: „Кампанія скіраваная на тое, каб не проста вырашыць нейкую занудную бытавую праблему (хамства ў транспарце, брудныя пад’езды, смецце на вуліцах). Важна паказаць, што любы негатыў можна знішчыць пазітывам”.

Наступная рубрыка тычыцца навінаў акцыі. Пакуль іх там не многа — усяго дзве. Але гэта зразумела, бо кампанія пачалася толькі чацвёртага сакавіка.

Апошняя, трэцяя калонка ў гэтай частцы першай старонкі носіць назву „People news”. Тут распрацоўшчыкі сайта і арганізатары акцыі заклікаюць дзяліцца ўсімі сваімі думкамі, навінамі і каментарамі „з народа”, станаўціцца ньюсмейкерам.

Унізе ад згаданых калонак ідуць падзякаванні тым, хто, па ўсяму відаць, стаў ідэйным натхняльнікам „РАБІ.СЯБЕ.САМ.-2”. Гэта каля двух дзясяткаў маладых людзей з розных гарадоў Беларусі. Калі клікаеш на іх імёны, то аўтаматычна пераходзіш на сайт грамадскага аб’яднання „Маладая Грамада”, з чаго трэба рабіць выснову, што менавіта ў нетрах гэтай арганізацыі выспела думка аб данай акцыі.

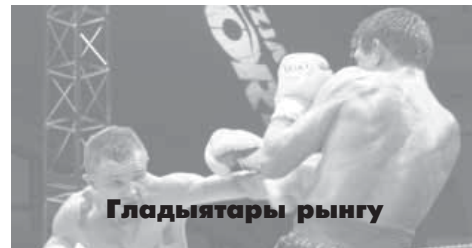
Далей ідзе „Банк праблем”. У ім можна ўбачыць шэсць хвалюючых прадстаўнікоў моладзі пытанняў. Сярод іх такія як „Беларуская мова на вуліцы”, „Шкада сабачак і коцікаў”, „Накурана” і г.д.

Падзяліцца сваёй праблемай можна праз выйсце да рубрыкі „Закінь праблему”. Калі на яго клікнуць, то перад нашымі вачыма адкрыецца акенца з месцам для напісання ліста да арганізатараў акцыі.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Заснавальнікам айчыннага боксу лічыцца Уладзімір Коган. Першая секцыя была адчынена ў 1920-м у Барысаве. А сама славуць традыцыі мае віцебская школа боксу...

Беларусь, беларусы...

Гладыятары рынгу

Зусім нядаўна ў Магілёве прайшоў чэмпіянат Беларусі па боксе. Пераможцамі ў розных вагавых катэгорыях сталі Антон Бекіш (да 48 кг), Бата-Мунка Ванкееў (да 51 кг), Хаважы Хацыгаў (да 54 кг), Сяргей Куніцын (да 57 кг), Анатоль Навічок (да 61 кг), Андрэй Анарбаеў (да 64 кг), Магамед Нурутдзінаў (да 69 кг), Андрэй Мурук (да 75 кг), Магамед Арыпгаджыеў (да 81 кг), Віктар Зуеў (да 91 кг), Аляксандр Апанасёнак (звыш 91 кг). Ужо сам пералік прозвішчаў яскрава сведчыць пра тое, што палова чэмпіёнаў нарадзіліся і выраслі не ў Беларусі. Што датычыць лёгкіх баксёраў, так званых „мухачоў”, то тут усё заканамерна — яшчэ з эсэсэраўскіх часоў у гэтых вагавых катэгорыях дамінавалі прадстаўнікі малых усходніх народаў. Тлумачэнне палягае хутчэй за ўсё ў галіне анатоміі і фізіялогіі, падмацаванай каўказскім баявым духам.

Заснавальнікам айчыннага боксу лічыцца Уладзімір Коган. Першая секцыя была адчынена ў 1920-м у Барысаве. А самыя славуць традыцыі мае віцебская школа боксу. Першым у савецкую зборную прабіўся яе выхаванец Юрый Прохараў. А найвышэйшага поспеху з беларусаў дасягнуў таксама віцеблянін Вячаслаў Яноўскі — на алімпійскіх гульнях 1988 года ў Сеуле ён стаў чэмпіёнам у першай паўсярэдняй вазе. Яноўскі быў двухразовым чэмпіёнам СССР (1987, 1988), прызёрам і фіналістам чэмпіянатаў Еўропы (1985, 1987), пераможцам Кубка свету (1987). Пазней перайшоў у пра-

фесійны бокс і таксама дасягнуў значных вынікаў — стаў шасціразовым чэмпіёнам Японіі, пераможцам першынства Нямеччыны. У 1997-98 г.г. Яноўскі быў прэзідэнтам Беларускай федэрацыі боксу, але яго рэфарматарскія падыходы многім былі недаспадобы. Пазней заняўся бізнесам. Зараз жыве ў Маскве, нядаўна стаў дзяржтрэнерам расійскай моладзевай дружыны.

Зусім па-іншаму склаўся лёс гладыятара рынгу Аляксея Юкава. Як баксёр ён сфармаваўся ў Гомелі, стаў шасціразовым чэмпіёнам Беларусі, а ў 1983 г. выйграў тытул абсалютнага чэмпіёна СССР. Юкаў быў змушаны рана пакінуць рынг — у яго выявілася рэдкая хвароба суставаў рук, якая хутка зрабіла яго інвалідам. Майстру скураной пальчаткі давялося перакваліфікавацца ў майстра ляпной справы. Ягонае хобі стала адзінай крыніцай існавання. У Добрушы Юкаву, які страціў кватэру, далі майстэрню, дзе ён стаў жыць і ляпіць з гліны.

Апошняя алімпіяда стала самай паспяховай у гісторыі айчыннага боксу. Срэбраныя медалі заваявалі Арыпгаджыеў (дагестанец, які раней выступаў за Азербайджан) і Зуеў. Узнагарод маглі быць і больш, але па віне чыноўнікаў беларускай федэрацыі не быў заяўлены на турнір адзін з мацнейшых нашых баксёраў — трынаццаціразовы (1990-2002) чэмпіён Беларусі Сяргей Быкоўскі.

Найбольш вядомым беларускім баксёрам сёння ў свеце ёсць Сяргей Ляховіч, па мянушцы „Белы Воўк”. 29-гадовы ўраджэнец Віцебска колькі гадоў таму падаўся ў прафесіяналы, цяпер ён жыве і трэніруецца ў ЗША. Па версіі Міжнароднай федэрацыі боксу ў суперцяжкай вагавай катэгорыі Ляховіч уваходзіць у дзесятку мацнейшых на планеце.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Быкаў у Варшаве

Ч. Сэнюх: „Цяпер, як усюды пануе эканамічны рахунак. Гэта значыць што кніжка — таксама тавар. Калі няма зацікаўленасці да краіны, да культуры, якую прадстаўляе краіна, дык няма зацікаўленасці да кніжкі, нават у самым майстэрскім перакладзе”.

Шмат чаго, бо і паглядзець выстаўку прысвечаную пісьменніку, і паслухаць дакладаў на тэму творчасці, пабачыць фільм „Вяртанне” Віктара Корзуна (які, дарэчы, ужо ў Варшаве дэманстравалася) ды ў канцы паслухаць Касю Камоцкую — гэта ўсё падрыхтавалі арганізатары „Дзён Васіля Быкава”, якія пачаліся 4 сакавіка г.г. Выстаўка, прысвечаная аўтару, будзе працаваць да канца месяца. Арганізатарамі выступілі: Міжфакультэтны навуковы кружок „Albauthenica”, які дзейнічае пры Кафедры беларускай філалогіі ды Калегіі міжфакультэтных індывидуальных гуманітарных студыяў, Грамадска-культурны кружок „Тамтэйшыя”, які дзейнічае пры Таварыстве Польшча-Беларусь, Кафедра

беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта, ды як фінансавы спонсар — Аўстрыйскі форум культуры. Нямнога беларускіх культурных імпрэзаў ладзіцца ў сталіцы, так што напэўна варта было наведаць Нацыянальную бібліятэку ў Варшаве ў час мерапрыемства. Тыя, што з’явіліся на адкрыцці пунктуальна, мелі магчымасць пачуць „Przesłanie dla rotomnych” — інтэрв’ю Васіля Быкава ўзятае беларускай рэдакцыяй Радыё Паленія. Канферэнцыю адкрыў праф. Аляксандр Баршчэўскі, затым выступілі госці: Генадзь Бураўкін (старшыня дэлегацыі Саюза беларускіх пісьменнікаў), Сяргей Законнікаў (член СБП), Валеры Грыцук (беларускі актывіст). Яшчэ перад перапынкам адбылася акцыя „свабодны мікрафон” — кожны з удзельнікаў канферэнцыі мог расказаць пра свае адносіны да асобы

Васіля Быкава і ягонай творчасці. Пасля паўзы ізноў голас узяў праф. Баршчэўскі, які гаварыў, між іншым, пра яго сустрэчы з вялікім пісьменнікам ды аб прычынах эміграцыі Быкава. Пра зусім іншае распавядаў самы вядомы перакладчык беларускай літаратуры на польскую мову Чэслаў Сэнюх, адзіны па нацыянальнасці паляк у ліку запрошаных гасцей. Прычыну адсутнасці зацікаўлення беларускай літаратурай Чэслаў Сэнюх тлумачыць бракам зацікаўлення краінай наогул: — *Мне здаецца, што тут некалькі прычын. Адна самая галоўная тая, што падае зацікаўленасць да краіны, да Беларусі як такой. Таму што гэты рэжым, які там існуе, не выклікае нічыёй сімпатыі, нічыёй зацікаўленасці. Вось у чым справа галоўная для мяне. А другая прычына гэта тая, што цяпер, як усюды, пануе эканамічны рахунак. Гэта значыць, што кніжка — таксама тавар. Калі няма зацікаўленасці да краіны, да культуры, якую прадстаўляе краіна, дык няма зацікаўленасці да кніжкі, нават у самым майстэрскім перакладзе. Вось у чым прычына.* Напэўна ж дыскусія, якая потым адбылася, абняла

і цікавыя назіранні Чэслава Сэнюха. Усе запрошаныя госці маглі завяршыць гутарку пра ўсе кранутыя тады праблемы наступнага дня, пры „Круглым stole”, які меў месца ў Аўстрыйскім форуме культуры. Пасля дыскусіі ды праекцыі „Вяртанне” слухачоў пастаралася заняць музыкой ды словам пра свабоду Кася Камоцкая. Сямінар закончыла прэсканферэнцыя пасля „Круглага стала”, на якой адбылася сустрэча з прадстаўнікамі варшаўскіх СМІ.

У мерапрыемстве ўдзельнічала каля 40 асоб. Гэта мала ці дастаткова? З аднаго боку ваенная літаратура можа не ёсць для ўсіх, аднак з другога можа проста Беларусь мае кепскія Public Relations. Канчаткова можна паставіць пытанне: калі б гэта быў семінар прысвечаны самому буйнаму пісьменніку ўкраінскай мовы, ці народу было б больш? Назіраючы за палітычнымі справамі чалавек можа згадзіцца, што менавіта вось так. Ці гэта сведчыць пра тое, што разам з папулярнасцю палітычных улад за межамі моцна звязана папулярнасць літаратуры гэтай краіны? Калі гэта праўда, тады перад намі яшчэ сапраўды „Доўгая дарога дадому”...

Тамаш СУЛІМА

Шмат выпіваюць у Бельску

У канцы студзеня Польскае тэлебачанне пусціла ў эфір бясслэўную „рэкламу” Бельска-Падляшкага. Суцешыцца можна хіба толькі тым, што паказаная з’ява — продаж алкаголю падлеткам — адбываецца і ў іншых мясцовасцях краіны.

Як вынікае з дакументаў Бельскага староства, паслядоўнае бядненне з-за беспрацоўя жыхароў Бельшчыны прычыняецца да небяспечнай дэградацыі грамадзянскага патэнцыялу сучасных сем’яў. Са статыстычных даных Павятовай камандатуры паліцыі ў Бельску-Падляшкім прарозныя віды паталогіі на тэрыторыі горада вынікае, што 11% моладзі ва ўзросце 15-18 гадоў злоўжывае алкаголем у трывожных памерах (амаль трэць злачынных дзеянняў моладзі здзейснена пад уплывам алкаголю). На працягу некалькіх апошніх гадоў пастаянна расце лік п’ючай і співаючайся моладзі. Польская моладзь падвараецца старанна прыгатаванаму і вельмі агрэсіўнаму заахвочванню да спажывання алкаголю. Праведзеныя ў Бельску назіранні паказваюць высокую паспяховасць тых намоў, у выніку якіх спажыванне падлеткамі алкаголю расце.

Статыстычныя даныя паказваюць 15-працэнтны паказчык прысутнасці алкагольных праблем у сем’ях, дзе ў 2% злоўжываючых алкаголем сем’яў наступіла глыбокая дэградацыя здароўя. 20% залежных ад алкаголю дарослых — гэта жанчыны.

Дэградацыя здароўя ад алкагольнай непамяркоўнасці краінае так цела, як і псіхіку. Найчасцей алкаголь пашкоджуе печань, стрававод, кровазварот, нервовую сістэму. У злоўжываючай алкаголем моладзі, якая выводзіцца з паталагічных сем’яў,

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРЫЦКАГА

вельмі часта побач саматычных захворванняў бываюць і эмацыянальныя парушэнні выкліканыя стрэсам. Да таго прымыкае дэмаралізацыя, насілле, беднасць і меншыя шансы добраўладкавання ў жыцці.

Статыстычныя даныя паказваюць, што 80% жонак алкаголікаў спазнала розныя формы насілля з боку мужа. У асяроддзях, закранутых алкагольнай хваробай, пасля вышэйка дамінуе абьякавасць да законаў і парадку. Высокі паказчык карэляцыі злачынстваў у залежных ад алкаголю сем’ях паказвае на трывалую сувязь алкагольнай хваробы з агрэсіяй і насіллем. Большасць (76%) апытаных

(вучняў пачатковых школ) паказала адсутнасць фізічнага насілля ў сям’і, але 18% прызналася, што такія эпізоды бываюць, а 6% рапуча прызналася да насільнага сямейнага вопыту. Пытанні пра насілле ў сям’і часта выклікаюць пачуццё засаромленасці, таму ў сапраўднасці названыя паказчыкі могуць быць больш трывожныя.

Бясспрэчнае выхаваўча-апякунчае заняўбоўванне бацькамі дзяцей выкрыта ў 2% апытаных вучняў адной з бельскіх пачатковых школ. Антыпедагагічныя паводзіны бацькоў — празмерная апека, празмерная патрабавальнасць, адчужэнне — выкрыта ў 6% апытаных вучняў.

Міхал Мінцэвіч

Чаромхаўскі бюджэт

На XIV сесіі Рады гміны ў Чаромсе, якая праходзіла 14 снежня 2004 г., быў зацверджаны бюджэт гміны на 2005 год. Сэлетні бюджэт складае суму 6 559 689 зл. на баку прыбыткаў і 7 134 689 зл. на баку расходаў. Дэфіцыт 575 тыс. зл. будзе пагашаны банкавым крэдытам.

На інвестыцыі гміна прызначыла 2 123 598 зл. У сямі выпадках будзе прадаўжацца рэалізацыя мінулагагодніх інвестыцый. Чатыры ў гэтым годзе будуць пачаты. Асноўныя гэты:

— апрацоўка дакументацыі на асфальтаванне вуліц: Спартовай, Грунтавай і Сасновай,

— закупка камп’ютэраў і рэалізацыя праекта ў рамках аднаўлення вёскі (ГОК),

— рэалізацыя праекта „Публічныя бібліятэкі Інтэрнэт, інфармацыя — грамадскасць у Падляшкім ваяводстве”,

— перабудова адрэзка вуліцы Спартовай.

Інвестыцыі ў агульным падліку складаюць 29,6% гміннага бюджэту. На што будуць яшчэ выданы грошы з гміннай касы?

На асвету і выхаванне — 28,54%, на культуру — 3,4%, спорт і турызм — 0,6%, сацыяльную дапамогу — 12,93%, камунальную гаспадарку — 14,53% і на ўтрыманне дарог — 18,29%.

Варта адзначыць, што ў параўнанні з мінулымі гадамі, праект бюджэту быў прыняты пры канцы 2004 года, што сведчыць аб добрым супрацоўніцтве Рады гміны з войтам і сакратаром гміннай управы. Цешыцца трэба, што радныя ўрэшце прыйшлі да высновы, што згода будзе... Застаецца пажадаць Чаромхаўскаму самаўраду, каб гэтыя амбітныя планы сталі рэчаіснасцю.

Уладзімір Сідарук

Паткі і лострацыя

Столькі шуму нарабілася ў нас вакол папак колішняй бяспекі. Многія тыя асобы, што — свядома альбо і не — даносілі на знаёмых непажаданыя весткі, хочучь сёння „ачысціцца” з тае непрыстойнае работы. Іншыя хочучь ведаць, хто на іх даносіў, прычыняючыся да многіх непрыемнасцей. А мне здаецца, што гэты ўсё неатрэбнае і пустое — яно толькі дзеля помсты і злосці сярод людзей. Што было, тое мінула, стала ўрыўкам нецікавай гісторыі, які ніяк нельга параўноўваць з тым, што рабілася ў бальшавіцкай Расіі, калі там правілі тыраны, лайдакі ці смехтворцы, як Сталін, Хрушчоў ці Брэжнеў. Мо рускія зайзятары і былі варты такой ачысткі? Бо, як кажуць — які народ, такі і яго цар. Так, відаць, Бог дапусціў, і так мусіла стацца.

Я, напрыклад, не жадаю ведаць, хто на мяне пры нашай камуне даносіў, а хіба нехта даносіў, калі я не раз „грашыў”, часта пішучы лісты ў замежжа, каб мне прысылалі нелегальную літаратуру і рэлігійныя кнігі; і прысылалі, хаця не ўсе. Улады пра гэта добра ведалі, бо некалькі разоў мусіў перад

імі тлумачыцца і падпісваць заявы, што больш, майляў, не буду. Але выканаць такое не было проста, бо мяне сілай цягнула зноў пісаць, і я пісаў. Аднайчы мой павятовы дырэктар пошты Мікалай Суліма, які быў ярым камуністам, сказаў мне: „Каб гэта ты жыў у СССР і такое рабіў, што робіш у Польшчы, высылалі бы лісты да ворагаў-капіталістаў, дык ты там даўно згніў бы ў турме або ў сібірскай лагерах”. Ён праўду сказаў, а я яму адказаў: „На шчасце я жыў у Польшчы, а не ў бальшавіцкай Расіі”. Нічога мне не сталася, з работы мяне не скінулі, хаця некалькі разоў пагражалі гэтым, бо нашы паштовыя ўлады ведалі тое, што лепшага лістанова яны не знойдуць, бо ніхто не быў у сілах дабівацца такой падпіскі, якой дабіваўся я. І важна: я быў сумленны і мог у кожны момант замясціць любога начальніка пошты, калі была такая патрэба. І я сёння не маю жалю да нікога, калі нават на мяне і хто даносіў. Гэта ўжо мінулае, а зноў жа няма дасканалых людзей, толькі ўсе грэшнікі. Таму не варта вярэдзіць старых, зажытых ужо ран, але надалей жыць сумленна, а не пхацца наперад.

Мікалай Панфілюк

Ніва
Тыднёвік беларусаў у Польшчы

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Наклад: 1 914 egz.

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва”.

Старшыня: Яўген Вапа.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: <http://niva.iig.pl/>

E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.

Сакратар рэд.: Аляксандр Максімоў.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzeżenie sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na III kwartał 2005 r. upływa 5 czerwca 2005 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na III kwartał 2005 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 6812401053111100000430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,50 zł, a kwartalnie — 45,50 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niva”, Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Вачыма Міры

Смярдзель у футры

Кацярына Валюнь жыве ў камунальным блёку на пасёлку Бэма ў Беластоку, разам са старэнкай маці і двума старэйшымі братамі. Усе дзеці ўдавы, Настасі Валюнь — незамужнія ды нежанатыя, хоць відныя, прыгожыя, адукаваныя. Праўда, адзін з яе сыноў, саракашасцігадовы Яўген, цяпер беспрацоўны (цяжка знайсці працу мужчыну з універсітэцкай адукацыяй), час ад часу выпівае. Кажы, не склаліся яму сямейныя справы, жыў вольна з кабетай, гадаваў яе трое дзяцей, а вярнуўся яе чалавек, дык каханка паганіла Яўгена да хаты. Другі сын робіць ва ўніверсітэце, ціхі, спакойны чалавек, жонка забрала яму 85-метровую кватэру, якую сам быў купіў. Суседзі кажучы — дурань і разява; замест бабе, з якой пражыў 15 гадоў, і якая настроіла сабе жытцё з іншым, даць у капелюх і паказаць дзе яе месца — забраў з хаты толькі прылады для галення і вярнуўся да маткі. Каця таксама выкладчыца. Незамужняя. Відная, прыгожая кабетка. Цяпер ніхто каго не называе старой дзевой. Можы, і феміністка якая з яе? Цяжка, дарэчы, знайсці пару кабеце росту рослага мужыка.

У хаце Валюняў, апрача людзей, жывуць чатыры сабакі, па адным на чалавека. Канкрэтна, чатыры беспарадзістыя сучакі. Як кожнае стварэнне малага росту, усе яны надрабляюць голасам. Дарэчы, сучкі старэнкай ўжо, і тым больш раздражняе іх усё ў хатнім гурце, а асабліва ў гурце большым — блёку, дзе памяцілася б уся невялікая вёска. Разам з людзьмі, якія жывуць, гуляюць, сварацца, і плеймай іншых стварэнняў, якіх тыя людзі трымаюць сабе на пацеху.

Насустрэч Валюняў жыве ўжо трыццаць гадоў сям'я Кавальскіх. Ужо з нябожчыкам Юльянам Валюнем стары Кавальскі не жыў у згодзе. Валюнь, тады шэф Рамуальда Кавальскага, быў „кацапам з кацапскай мафіі“, якая трымае ўладу і ў Беластоку, і ва ўсёй краіне. Такім чырвоным павуком называў беларуса вечно чырвананосы дзядзька, якому жонка свая не падабалася, звычайны „таўкач“, якому можна было ўклеіць за перасолены суп. Дзядзька Кавальскага часта займалася Кацярына, якая змалку думала быць настаўніцай і апякункай. І карміліся часам малым Кавальскія ў Валюняў, і ўрокі рабілі. У хатнім альбоме Валюняў іхнія здымкі — дзве дзядзькіны ды русыя хлопчык за кніжкамі, на стале — яблыкі ў місе.

Параслі Кавальскія, і ўсё ў іх як у людзей. Дзядзька чаты замужам, хлопец як ва ўсіх на пасёлку. Выпівае, але за сваё. Стары Валюнь памёр, дык ворагам сталі ягоныя дзеці. Старэйшая дачка стала на лесвічнай клетцы, учыпілася да Каці:

— Ты — старая дзедка, а я замужам. Суччына матка! Суччына матка! — і тузнула за вуха старэнкаў сучку, якую Каця зносіла ўніз на прагулку.

— Міленка, адчапіся. І не грукайце дзвярыма, калі выходзіце, бо нашы сабакі дурэюць. Можна ж зачыніць дзверы ціха.

— Я табе дам ціха! Старая карова! Насілычыца панюшаных шматаў! Смярдзюх! Тата, тата, яна мяне зачапае! Я табе дам! — і стала вальціць мартэнсаўскім ботам два разы старэйшую ад сябе суседку.

З-за дзвярэй Кавальскіх выбег бацька і брат. Міленка ўчыпілася Каці ў гугель на галаве, мужчыны таўклі яе па-мужчынску, як належыць.

Ва ўправу камунальных дамоў пайшла Кацярына Валюнь у старым матчыным футры. Вызвалі яе туды за парушэнні грамадскага сужыцця. Што сабакаў плейма спаць не дае суседзям, што ўсе Валюні — паразіты, беспрацоўныя і п'яніцы. Паглядзеў чыноўнік на паабіваны твар універсітэцкай выкладчыцы.

— То вы можа мне скажаце, што не п'яце? Мабыць, вялялася недзе на тратуары па-п'яцы.

— Што вы кажце! — смяянулася Кацярына; вось, дакажы, што ты не вярлод! — Гэта мае суседзі так мяне пабілі!

— Цікава, цікава... Кажце, вы працуеце ва ўніверсітэце...

— У нас на пасёлку парадачныя людзі жывуць!

— Парадачныя людзі жывуць у апартаменты. А тут, у камуналках — адзін зброд, — скрывіўся чыноўнік, назначаны беластоцкай уладай займацца кватэрамі шэрых беластачан.

Міра Лукша

Запашэнне

Беларускі Самаўрадавы Форум і Беларускі Саюз у Польшчы сардэчна запрашаюць на святкаванні 87 гадавіны абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Святкаванні адбудуцца 20 сакавіка (нядзеля) а 13 гадзіне ў Гайнаўскім доме культуры, вул. Беластоцкая, 1, Гайнаўка. Уступ бясплатны.

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

— Татка, я ўпэўнілася, што мой муж здраджвае мне. Што рабіць?

— Пачакай аж вернецца мама. Яна ў гэтых справах больш спрактыкаваная.

— Чую, даражэнькая, што ты мне здрадзіла...

— Нічога не можаш чуць, бо я неадкладна ўзяла душ.

Гутараць два сябры:

— Не магу ўжо цярыцца гэтай сваёй бабы!

— А што яна такое робіць?

— Уяві сабе, што ў хаце няма ні кропелькі гарэлкі, а яна вынесла апошні грош на хлеб!..

— Ці ведаеш, — кажа муж жонцы, — што мой сябра пасля кароткай размовы з табою назваў цябе наймілейшай жанчынай, якую ведае.

— Сапраўды?! Дык запрасі яго да нас на вячэру.

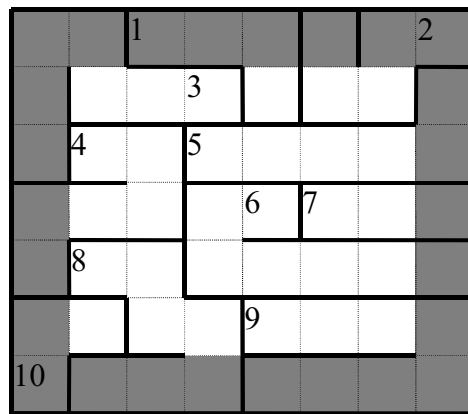
— Навошта? Няхай ён далей так думае.

Адгаданка

1. ад галавы псуецца, 2. сукупнасць грашовых, зямельных і іншых матэрыяльных каштоўнасцей дзяржавы, 3. пералом голасу ў падлеткаў, 4. у гэтым годзе парламенцкія і прэзідэнцкія ў Польшчы, 5. пасудзіна з носікам і ручкай для заваркі гарбаты, 6. чалавек, які выдзяляецца ў сваім асяроддзі крайне адмоўнымі якасцямі, вылюдак, 7. шматгадовая травяністая расліна сямейства ароідных з доўгім мечалодным лісцем і паўзучым карэнішчам, з прыемным вострым пахам, 8. вялікая вадаплаўная птушка з доўгай дзюбай і вялікім мяшком пад ёю, 9. павятовы цэнтр над Лясной-Правай, 10. замерзлая вада. (ш)

Адгаданыя словы запісаць у вызначаны дарожкі, пачынаючы ад поля з лічбай. У светлых палях атрымаецца рашэнне — метэаралагічная прымета.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю пра-

вільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 5 нумара

Свіст, архіў, Каін, дула, зад, іней, джала, жыд, Браншчына, Джордж, Вена, Рыга.

Рашэнне: Калі ў студзені дажджы, добра не ждзжы.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Лукашу Пацвічу з Беластока і Лявону Федаруку з Рыбалаў.

13.03 — 19.03

Баран (21.03. — 19.04.) Да 15.03. будзеш раздражнены, тужлівы. Не пачынай новага. На працы ахвота не азірацца на іншых, ісці напрамом. Зоркі спрыяюць у прафесійных справах.

Бык (20.04. — 20.05.) Трыгон Сатурна з Венерай (13 — 17.03.) выкарыстай, каб рушыць у прафесійнымі справамі, што застраглі ў тупіку. Будзеш тады ўпэўнены ў сабе і ў сваіх рацыях. З 16.03. паніжэнне настрою, пачуццё пустэчы, стома; адпусці сабе тое-сёе.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Цяжка будзе табе дамовіцца з атачэннем. Справы могуць апынуцца ў мёртвым пункце. Няма чаго луціць галавой у мур! У фінансах найгоршае ўжо за табою. Можы, паявілася ўжо новая ідэя на жыццё? Не еш нічога паспешна, на сціснуты, стрэсаваны страўнік.

Рак (22.06. — 22.07.) Да 15.03. — будзь асцярожны, пятайся ў вопыту іншых. Знойдзеш адказы на пытанні ў прасты, але паспяховы спосаб. Могуць збыцца мары аб паляпшэнні хатніх умоў. Не пераймайся думкамі іншых.

Леў (23.07. — 22.08.) Сонца ў секстылі да Марса (з 17.03.) пазітыўна паўплывае на твой настрой і фінансы. 13 — 17.03. могуць убытаць цябе ў якіхсь розгрышы, а нават інтрыгі. Не вядзі вострых дыскусій. Будзь асцярожны на вуліцы.

Дзева (23.08. — 22.09.) Усім падабаешся, усе табою захапляюцца. А ты свае інтарэсы вядзі спакойна, без раптоўных фасцынацый. Можаш сустраць даўняга знаёмага; успаміны (можа ён табе ў чымсьці дапамагчы). Наведай акуліста.

Шалі (23.09. — 22.10.) Можаш перажыць цяжкія хвіліны, а нават крызіс у сужонстве (16 — 20.03.). Зайздрасць можа шмат што знішчыць. Магчымасці падзарабіць. Кінь параўноўваць сябе з іншымі, бо заўжды можа знайсціся хтосьці лепшы ад цябе.

Скарпіён (23.10. — 21.11.) Няма нуды на рабоце — дадатковыя абавязкі, выезды. Да 15.03. знайдзі час на роздумы. Не муч каханай асобы беспадстаўнымі падазрэннямі, глядзі, бо можа прагучаць лішняе слова. Перашкоды цябе ўзмоцняць.

Стралец (22.11. — 21.12.) Да 16.03. пусці лейцы фантазіі, прыгадай свае найбольш смелыя мары і жыццёвыя планы; некаторыя з іх можаш зрэалізаваць! Адсвяткавай свае пачуцці. Жыццё можа даць табе ўрок пакары.

Казярог (22.12. — 19.01.) 13 — 17.03. вельмі вялікую дапамогу акажучы табе жанчыны, асабліва старэйшыя. Добры час пагадзіцца з партнёрам і спазнаць сапраўдную блізкасць.

Вадалей (20.01. — 18.02.) Лепш табе сыходзіць з дарогі! А гэта толькі злосьць на зіму! Сябры хочучы, каб ты да іх даставаўся. Чакае цябе значная паправа ў жыцці.

Рыбы (19.02. — 20.03.) Вялікі ўздыв інтуіцыі. Шчаслівыя здарэнні; ад цябе залежыць, як іх выкарыстаеш. Можаш пасварыцца з бацькам, мужам, шэфам з-за выпендрону і самаўпэўненасці. Дазволь сабе на „лянівасць кантраляваную”.

Агата Арлянская